

Scholen VO profileren zich tot begaafdheidsprofielschool:

Resultaten van de effectmeting 2010-2013:

Aanbevelingen ter effectuering van het begaafdheidsprofiel van scholen vo.

Research Report No. BPS-VO 4, 2014

Greet C. de Boer, Josien S. Brakke & Alexander E. M. G. Minnaert.

Groningen: Rijksuniversiteit Groningen/ Amersfoort: CPS.

De effectmeting op de Begaafdheidsprofiel scholen VO is tot stand gekomen in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en uitgevoerd door de Rijksuniversiteit Groningen in samenwerking met CPS *onderwijsontwikkeling en advies* te Amersfoort in de periode 2010-2013.

Inhoud	Pag.
1 Inleiding	5
2 Empirisch kader: bevindingen 1 ^e , 2 ^e en 3 ^e meting	6
2.1 De ontwikkeling op scholen aan de hand van een zelfbeoordeling	7
2.2 Analyse van activiteiten en interventies tijdens het implementatieproces	7
2.3 Docentcompetenties en mate van tevredenheid over het begaafdheidsprofiel van de school	8
3 Doel follow-up onderzoek	10
3.1 Onderzoeksvragen	10
4 Methode	11
4.1 Respondenten	11
4.2 Instrument	11
4.3 Analyse	11
5 Resultaten	12
5.1 Betrouwbaarheid	12
5.2 Stand van zaken binnen de tranches	12
5.2.1 Opvallende scholen: ZBI-VO(1 en 2) en DI	15
5.3 Standaarden en indicatoren	28
6 Conclusie en discussie	33
6.1 Aanbevelingen	35
Referenties	39
Bijlagen	41
Bijlage 1: Overzicht gemiddelden ZBI-VO en DI per tranche en per school	41
Bijlage 2: Gemiddelden scholen thema's ZBI-VO 2: indicatoren	45

1. Inleiding

In hoofdstuk 6 'Van goed naar excellent onderwijs' van het regeerakkoord (Rijksoverheid, 2012) kunnen we lezen dat het de ambitie van de overheid is het niveau van het onderwijs in Nederland tot een dusdanig niveau te brengen dat we tot de top vijf van de wereld behoren (www.rijksoverheid.nl). Een belangrijke rol wordt hierin toebedeeld aan (de deskundigheid van) leraren en daarin wil de overheid dan ook de komende jaren gaan investeren, zodat onderwijs het beste uit kinderen kan halen. Voorafgaande aan het huidige regeerakkoord is door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) in 2011 met het actieplan 'Beter presteren' (OCW, 2011) al een aanzet gemaakt de prestaties van leerlingen in het voortgezet onderwijs te verbeteren, bijvoorbeeld door deze prestaties nauwgezet te volgen om zodoende op tijd te kunnen bepalen of leerlingen extra ondersteuning nodig hebben of juist meer uitdaging vragen. Hierin wordt ook meer specifiek aandacht gevraagd voor hoogbegaafde leerlingen (hb-leerlingen) met als streven dat de prestaties van de 20% in potentie best presterende leerlingen in het vwo omhoog gaan. Een landelijk dekkend netwerk van scholen voor hb-leerlingen, waarin bestaande initiatieven in het VO, zoals de Begaafdheidsprofiel scholen (BP scholen), worden gemonitord en zo nodig versterkt, zou een bijdrage moeten leveren aan het bieden van onder andere maatwerkprogramma's en deskundige leraren voor deze specifieke groep van leerlingen.

Al in 2003 zijn er, op initiatief van CPS, gesprekken gevoerd met wetenschappers en deskundigen op het gebied van hoogbegaafdheid, scholen en beleidsmedewerkers van het ministerie van OCW over het stimuleren van scholen hun onderwijs en begeleiding meer af te stemmen op de specifieke behoeften van hb-leerlingen, en daarmee meer onderwijs op maat te bieden voor leerlingen die anders mogelijk niet zouden presteren naar vermogen. Dit heeft ertoe geleid dat in 2004 het CPS project Begaafdheidsprofiel scholen officieel van start is gegaan met subsidie van het ministerie van OCW (De Boer, 2010). In de periode 2004-2009 is de eerste fase van dit project uitgevoerd. Doel was:

'Het realiseren van een landelijk dekkend netwerk van scholen voor voortgezet onderwijs die kwalitatief hoogwaardig onderwijs en begeleiding bieden aan de specifieke doelgroep van (hoog)begaafde leerlingen, waarbij de continuïteit van deze voorziening gegarandeerd wordt'.

Om scholen te ondersteunen in de ontwikkeling naar het begaafdheidsprofiel, zijn op basis van een literatuurstudie naar onderwijscondities voor hb-leerlingen, kwaliteitscriteria of profielkenmerken ontwikkeld. Deze zijn beschreven in het zogenoemde Zelfbeoordelingsinstrument Begaafdheidsprofiel Voortgezet Onderwijs (ZBI-VO). Het ZBI-VO bestaat uit zes thema's, t.w.: 1. *Organisatie en Beleid*, 2. *Onderwijs en Leren*, 3. *Zorg en Begeleiding*, 4. *Communicatie met ouders, leerlingen en omgeving*, 5. *Profijt voor andere leerlingen* en 6. *Kwaliteitsverbetering en Borging*. De thema's zijn onderverdeeld in standaarden en indicatoren, die richtinggevend zijn geweest voor het ontwikkeltraject dat elke individuele school inging (De Boer, 2010a).

In 2010 is de tweede fase van dit project voor de periode tot eind 2013 ingegaan. Aandachtspunten voor deze tweede projectfase, die zijn afgeleid uit de bevindingen van de eerste projectfase, zijn vertaald in drie kernthema's:

1. de kwaliteitsborging en -ontwikkeling van het begaafdheidsprofiel, met aandacht voor professionalisering, intensivering van de begeleiding van leerlingen en doorlopende leerlijnen, inbedding van de profielkenmerken in de beleidslijnen van de school,
2. de regionale expertisefunctie, met aandacht voor vragen en behoeften van andere scholen in de omgeving van een BP school, en
3. de instandhouding van het netwerk van BP scholen door verbreding en/of vernieuwing in het aantal scholen dat het profiel voert/gaat voeren.

Binnen kernthema 1 is, in opdracht van het ministerie van OCW, door de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) in samenwerking met CPS een effectmeting uitgevoerd. Het doel van deze effectmeting was zich te krijgen op interventies die effect sorteren op onder andere het schoolbeleid, het docenthandelen in relatie tot het onderwijs aan hb-leerlingen, de deskundigheid van specialisten binnen de school en het welbevinden en de (leer)prestaties van hb-leerlingen. In 2010-2011 hebben de scholen hun ontwikkeling naar het begaafdheidsprofiel aan de hand van een zelfbeoordeling met het ZBI-VO aangegeven (De Boer & Minnaert, 2011). In 2011-2012 heeft hierop een verfijning plaatsgevonden en is er, op basis van het ZBI-VO, op alle scholen een diepte-interview afgenomen onder schoolleiders en docenten over de feitelijke stand van zaken op de scholen (De Boer, Brakke & Minnaert, 2012). In 2012 is er onderzoek uitgevoerd naar docentcompetenties en de mate van tevredenheid over het begaafdheidsprofiel bij docenten, hb-leerlingen en hun ouders (De Boer, Brakke & Minnaert, 2013) en eind 2012/begin 2013 is er een follow-up meting uitgevoerd aan de hand van het ZBI-VO, waarbij de scholen opnieuw een beoordeling hebben gegeven over de stand van zaken op de eigen school.

In dit rapport zullen we, naast het bespreken van de vierde en follow-up meting binnen de effectmeting, de nieuw verworven gegevens over de feitelijk ervaren situatie op de scholen naast de gegevens van de eerste en tweede meting zetten, zodat de lijn in de ontwikkeling op de zes onderscheiden thema's van het ZBI-VO over een periode van drie jaar in beeld gebracht wordt. De gegevens van de derde meting, die de studie naar docentkenmerken en -competenties betrof, als ook naar de mate van tevredenheid over het begaafdheidsprofiel van docenten, hb-leerlingen en hun ouders, zal niet worden meegenomen in de bespreking van deze ontwikkeling. In zowel hoofdstuk 2, waarin de eerdere resultaten van deze effectmeting zullen worden besproken, als in de conclusie worden deze echter wel mee genomen. In hoofdstuk 3 worden het doel van dit follow-up onderzoek en de onderzoeksvragen beschreven. In hoofdstuk 4 zal de methode worden besproken. Vervolgens staan de resultaten beschreven in hoofdstuk 5, en de conclusie en discussie in hoofdstuk 6. Hoofdstuk 6 wordt afgesloten met aanbevelingen ter effectuering van het begaafdheidsprofiel van scholen.

2. Empirisch kader: resultaten 1^e, 2^e en 3^e meting

Zoals hierboven aangegeven hebben in het kader van de effectmeting op de BP scholen verschillende onderzoeksactiviteiten plaatsgevonden in de periode 2010 - 2013. De resultaten van de eerste drie metingen zijn beschreven in de hierover verschenen onderzoeksrapporten van de RUG. In de volgende paragrafen beschrijven we kort het doel met de onderzoeksvragen en de belangrijkste resultaten van elk van deze drie metingen. Voor een uitgebreide beschrijving verwijzen we naar de desbetreffende onderzoeksrapporten.

2.1 De ontwikkeling op scholen aan de hand van een zelfbeoordeling (Research Report No. BPS VO 1, 2011)

De eerste meting, die is uitgevoerd eind 2010 - begin 2011, had als doel zicht te krijgen op de huidige stand van zaken op de 25 scholen VO, die toentertijd deelnamen aan het CPS project Begaafdheidsprofiel scholen, om vervolgens te kunnen evalueren welke interventies ondersteunend kunnen zijn of effect sorteren op het beleidsniveau van de school, de deskundigheid van docenten en specialisten, en het welbevinden en de prestaties van hb-leerlingen. Voor dit doel is scholen gevraagd het ZBI-VO in te vullen voor de huidige, feitelijke situatie op de school. Hierbij waren we geïnteresseerd of scholen met een langere historie in het afstemmen van onderwijs en begeleiding op hb-leerlingen, de tranches, zichzelf op een hoger bekwaamheidsniveau beoordeelden dan scholen met een kortere historie in het afstemmen van onderwijs en begeleiding op hb-leerlingen; of er in de beoordeling een verschil waarneembaar was in de onderscheiden thema's van het ZBI-VO en of die verschillen te herleiden waren tot specifieke standaarden en indicatoren. Tenslotte stelden we ons de vraag of in de wijze waarop scholen zichzelf beoordeelden zich bepaalde patronen aftekenden in het aantal thema's waarop scholen > 2 scoorden en of dit verschil afhankelijk was van het aantal jaren onderrichtservaring met hb-leerlingen.

De analyses van de gegevens uit de ingevulde ZBI's gaven de volgende resultaten:

- Scholen met een langere historie in het afstemmen van onderwijs aan en begeleiding van hb-leerlingen beoordelen zichzelf relatief hoger dan scholen die een kortere historie hebben. Binnen alle tranches beoordeelden scholen de eigen situatie op onderdelen > 2 beoordelen. Het verschil in de scoreprofielen tussen de tranches in het aantal thema's waarop scholen zichzelf > 2 beoordeelden bleek significant ($\chi^2 = 8.04$, $vg = 3$, $p = .04$). Zowel binnen als tussen scholen waren er grote verschillen in beoordeling. De spreiding was het grootst binnen tranche 3, met scholen die zichzelf op alle of op vijf thema's > 2 beoordeelden tot scholen die zichzelf op slechts één thema > 2 beoordeelden¹.
- Op het niveau van de thema's van het ZBI-VO scoorde het grootste aantal scholen op thema 3: *Zorg en Begeleiding*, en 6: *Kwaliteitsverbetering en Borging*, een gemiddelde > 2.
- Op het niveau van de standaarden en indicatoren binnen de thema's werd het hoogste percentage scores < 2 gevonden binnen thema 2: *Onderwijs en Leren*, te weten 58%, en thema 1: *Organisatie en beleid*, 49%. De gebieden waarop scores < 2 betrekking hadden betrof de deskundigheid van docenten en de vastlegging en borging van specifieke maatregelen in de daarvoor geschikte documenten en structuren van de school (De Boer & Minnaert, 2011).

¹ Binnen de thema's van het ZBI-VO konden de scholen op een 4-puntsschaal aangeven hoe ze de huidige feitelijke situatie op de school voor de verschillende indicatoren beoordeelden van:

0 = helemaal niet aanwezig

1 = het is in voorbereiding

2 = het is in uitvoering maar voor verbetering vatbaar, tot

3 = er wordt aan voldaan.

2.2 Analyse van activiteiten en interventies tijdens het implementatieproces (Research Report No. BPS VO 2, 2012)

Op grond van de bevindingen van de eerste meting konden geen uitspraken worden gedaan over de mate waarin de beoordelingen in overeenstemming waren met de concrete praktijk binnen de scholen en of alle betrokkenen binnen de school de feitelijke situatie op eenzelfde wijze zouden hebben beoordeeld. Bij de tweede meting heeft, met het gebruik van een mondeling diepte-interview (DI), een verfijning/ verdieping plaatsgevonden van de verkregen gegevens op basis van de zelfbeoordeling van de eerste meting. Doel was waar mogelijk zicht te krijgen op ontwikkelingen die binnen scholen hadden plaatsgevonden en activiteiten die hiertoe waren opgezet, en hoe verschillende betrokkenen binnen de school het één en ander ervoeren en interpreteerden (De Boer, Brakke & Minnaert, 2012, p. 14). Binnen de scholen zijn daartoe personen, die direct betrokken zijn bij de ontwikkeling naar het begaafdheidsprofiel, zoals de schoolleiding en een docent met een lesgevende en een op hb-leerlingen gerichte specifieke taak, gevraagd deel te nemen aan het interview. Het diepte-interview is gehouden aan de hand van stellingen, die waren afgeleid van het ZBI-VO. Aan de respondenten is gevraagd de feitelijk ervaren situatie op de school te beoordelen². Hierbij stelden we ons de vraag: is er een verschil in hoe managers en docenten de stand van zaken op de school ervaren, is hierbij sprake van relevante discrepanties en met welke specifieke onderdelen van het profielkenmerk heeft dit te maken. Ook waren we geïnteresseerd of het beeld dat zo ontstond van de stand van zaken op de school afwijkt van het beeld op grond van de eerste meting en wie een positiever beeld hadden van de situatie op de school, het management of docenten.

De analyses van de gegevens verkregen met het DI gaven de volgende resultaten:

- De vergelijking van de gegevens van het DI met die van het ZBI toonde een behoorlijke mate van samenhang aan tussen het profiel van sterke en zwakke scholen: zowel de zwakkere als de sterkere scholen van meetmoment 1 bleken tijdens meetmoment 2 nog steeds de zwakkere en sterkere scholen.
- De verschillen tussen de scholen bleken minder groot en de extremen waren meer naar het midden komen te liggen. Scholen met de meeste ervaring met onderwijs aan hb-leerlingen, én scholen die het langst deelnamen aan het project zetten niet langer het beste profiel neer. We vonden geen significant verschil tussen de scoreprofielen van de vier tranches ($\chi^2 = 4.59$, $vg=3$, $p=0.21$).
- Geen van de 25 scholen was al helemaal tevreden over het feitelijke niveau van de profielkenmerken. Duidelijk werd hierbij dat scholen zich minder richtten op hoe het onderwijs wordt vormgegeven en hoe personen, zoals docenten, betrokken worden bij het implementatieproces (Senge *et al.*, 2000). Enkele thema's werden lager beoordeeld met het DI dan met het ZBI-VO, nl.: thema 1: *Organisatie en beleid*, thema 2: *Onderwijs en leren*, en thema 6: *Kwaliteitsverbetering en borging*.
- Overeenstemming in hoe managers en docenten de situatie op de school beoordeelden, vonden we alleen bij de thema's 4: *Communicatie met ouders, leerlingen en omgeving*, thema 5: *Profijt voort andere leerlingen*,

² Binnen het diepte-interview konden de respondenten op een 6-puntsschaal aangeven hoe ze de feitelijke situatie op de school voor de verschillende indicatoren ervaren, van:

0 = niet aanwezig/ geen sprake van

1 = niet aanwezig/ onvoldoende, maar moet wel beter/ we moeten er iets mee gaan doen

2 = we zijn ermee bezig/ is in ontwikkeling

3 = al wel goed, maar kan nog beter/ zou nog beter moeten

4 = moet blijven op het huidige niveau/ is nu goed, maar blijft een continu ontwikkelproces, tot

5 = is goed, hoeft niet beter.

en 6: *Kwaliteitsverbetering en borging*. Voor de overige thema's vonden we op geen enkele school overeenkomst in de beoordeling door managers en docenten. Op vijf scholen was er sprake van een groot aantal relevante discrepanties, waarvan drie scholen afkomstig waren uit de eerste tranche.

- Over het geheel genomen gaven managers een positiever beeld dan docenten. Dit verschil in beoordeling bleek significant: de proportie positief gestemde managers was significant groter dan de proportie positief gestemde docenten (z-obs waarde: 3.0674, p-waarde: 0,0022).

2.3 Docentcompetenties en mate van tevredenheid over het begaafdheidsprofiel van de school

(Research Report No. BPS VO 3, 2013)

De bevindingen van zowel de eerste meting aan de hand van het ZBI-VO als de tweede meting met het DI lieten zien dat alle onderdelen die betrekking hadden op de deskundigheid van docenten, zoals kennis van hoogbegaafdheid, het afstemmen van onderwijs en de zorg op specifieke kenmerken van hb-leerlingen en scholing hierin, achterbleven in ontwikkeling in vergelijking tot de overige profielkenmerken. Niet duidelijk was geworden uit deze resultaten welke docentkenmerken en -competenties docenten van de BP scholen zelf belangrijk achten voor het lesgeven aan en begeleiden van hb-leerlingen. Voor de derde meting, die is uitgevoerd in 2012 en 2013, is daarom aan docenten van de BP scholen een vragenlijst voorgelegd met, zoals uit literatuuronderzoek blijkt (Chan, 2001, 2011), belangrijke docentkenmerken en -competenties voor het effectief lesgeven aan hb-leerlingen. Deze lijst is eveneens voorgelegd aan de hb-leerlingen en hun ouders. Zodoende verwachtten we meer zicht te krijgen op docentkenmerken en -competenties die belangrijk worden gevonden door de aangegeven subgroepen en of hierin overeenkomst is. Daarnaast waren we geïnteresseerd of er overeenkomst was met eerder vergelijkbaar onderzoek van Chan in Hong Kong. Ook wilden we onderzoeken of de, door de aangegeven subgroepen, als belangrijk aangeduide kenmerken en competenties samenhang vertoonden met de in de *Self-determination* theorie (SDT) van Deci & Ryan (Deci *et al.*, 1991; Ryan & Deci, 2000) beschreven belangrijke condities voor het realiseren van een uitdagende, ondersteunende en motiverende leeromgeving en daarmee mogelijk handvatten bieden voor, zoals de BP scholen dat zelf omschrijven, 'adequaat docentgedrag' in het lesgeven aan hb-leerlingen (De Boer, Brakke & Minnaert, 2013). Tenslotte hebben we gekeken naar de tevredenheid van docenten, hb-leerlingen en hun ouders over de deskundigheid van docenten en de mate van eigen betrokkenheid en invloed op het begaafdheidsprofiel (De Boer, Brakke & Minnaert, 2013, p.24).

De belangrijkste resultaten uit deze meting zijn:

- Er is sprake van overeenkomst tussen docentkenmerken die docenten, hb-leerlingen en ouders belangrijk vinden. Als belangrijkste kenmerken werden genoemd: het enthousiast reageren op talent, zaken kunnen zien vanuit het perspectief van de leerling en het respecteren van individualiteit en oprechtheid van leerlingen. Als minder belangrijke kenmerken werden bijvoorbeeld genoemd: het faciliteren van het leren, het experimenteel zijn in plaats van behoudend en het creëren van een veilige democratische leeromgeving. Bij de docentcompetenties vonden we alleen gemeenschappelijkheid op de als minst belangrijk beoordeelde competenties zoals het faciliteren van onafhankelijk onderzoek. Over het algemeen werden kenmerken als belangrijker beoordeeld dan competenties, wat vergelijkbaar is met de resultaten uit het onderzoek van Chan (2001, 2011) in Hong Kong.

- Meerdere docentkenmerken en competenties, waarvan uit onderzoek naar zowel effectieve leraren van begaafde leerlingen als naar de motivatie van leerlingen blijkt dat ze belangrijk zijn, worden als minder belangrijk beoordeeld door docenten van de BP scholen. Hieruit hebben we afgeleid dat docenten van BP scholen mogelijk onvoldoende geïnformeerd zijn over en geschoold in deze kenmerken en competenties, mede omdat docenten zelf aangeven niet tevreden te zijn over de eigen deskundigheid en de deskundigheid van het team dat lesgeeft aan hb-leerlingen.
- Docenten van de BP scholen zijn over het algemeen niet tevreden over de scholing(smogelijkheden) die ze hebben gehad in het lesgeven aan begaafde leerlingen. Daarnaast gaven leerlingen eveneens aan niet tevreden te zijn over de deskundigheid en over de wijze van lesgeven van docenten. Ouders bleken met name ontevreden te zijn over de mate waarin ze geïnformeerd zijn over het begaafdheidsprofiel van de school.
- Een factoranalyse op de volledige dataset van gemeenschappelijk gevonden docentkenmerken en -competenties liet een samenhang zien met de binnen de SDT aangegeven belangrijke docentgedragingen voor het inrichten van een voor hb-leerlingen uitdagende, ondersteunende en motiverende leeromgeving. En daarmee lijkt de SDT handvatten te kunnen bieden voor het op onderdelen formuleren van kenmerken van 'adequaat docentgedrag' voor docenten die ook lesgeven aan hb-leerlingen.

3. Doel onderzoek

In dit laatste rapport in het kader van de effectmeting van de Begaafdheidsprofiel scholen zullen de resultaten van de eerste en tweede meting vergeleken worden met de resultaten van de vierde of follow-up meting. Bij meting 1 en 4 is gebruik gemaakt van het Zelfbeoordelingsinstrument, kortweg het ZBI-VO (zie Inleiding). De resultaten van de tweede meting zijn verkregen door een diepte interview. Door alle resultaten naast elkaar te zetten, kunnen we een beeld schetsen van de ontwikkelingen over een periode van drie jaar binnen de Begaafdheidsprofiel scholen, en hoe er tegen deze ontwikkelingen aangekeken wordt door de betrokken personen.

3.1. Onderzoeksvragen

De vraag die we ons stellen voor deze follow-up meting is tweeledig:

1. Tekenen zich in de resultaten uit de follow-up patronen af en is hierin een bepaalde trend waarneembaar?
2. Wat zijn aanbevelingen die we kunnen doen op basis van de gevonden resultaten?

4. Methode

4.1. Respondenten

Voor deze laatste fase van de effectmeting zijn wederom alle 25 deelnemende scholen van het project BP scholen benaderd. Hen is gevraagd het ZBI-VO in te vullen voor de huidige, feitelijke situatie op de eigen school. Hierbij is het belang van invullers met verschillende functies - bijvoorbeeld een schoolmanager en een docent - benadrukt. Dit, omdat uit de vorige effectmeting aan de hand van het diepte interview is gebleken dat de meningen van schoolleiders en docenten over het begaafdheidsprofiel vaak erg van elkaar verschillen. Aan de hand van de door

de scholen aangegeven functionarissen is de volgende indeling gemaakt: Schoolleiding of management functie, een functionaris met een coördinerende taak en specialist of docent met specialistische taak.

Van de 25 deelnemende scholen is er 12 keer een directeur, rector of schoolleider betrokken bij het invullen van het ZBI-VO; 17 keer is er sprake van een conector of sectordirecteur, afdelingsleider of teamleider; 22 keer een functionaris met een coördinerende taak, bijvoorbeeld: coördinator BPS / meer- of hoogbegaafden / talentcentrum / zorgcoördinator en 14 keer van een docent met een specialistische taak binnen de school, bijvoorbeeld: lid van de werkgroep hb / coach hb / tutor hb en mentor hb. Bij vier van de 25 scholen is er hierbij sprake van dat alleen iemand uit de schoolleiding betrokken is geweest bij het invullen van het ZBI-VO.

4.2. Instrument

Zoals al aangegeven in de inleiding, bestaat het ZBI-VO uit zes thema's, die uitvoerig staan beschreven in Research Report No. BPS VO 1 (De Boer & Minnaert, 2011). De thema's zijn onderverdeeld in standaarden, en de standaarden zijn nader geconcretiseerd op het niveau van indicatoren. Alle indicatoren tezamen vormen de leidraad voor de ontwikkeling van het begaafdheidsprofiel. De school dient te scoren in hoeverre ze voldoet aan de beschreven indicatoren aan de hand van een 4-puntsschaal:

- 0: helemaal niet aanwezig;
- 1: het is in voorbereiding;
- 2: het is in uitvoering maar voor verbetering vatbaar;
- 3: er wordt aan voldaan.

4.3. Analyse

Net als bij de eerste meting aan de hand van het ZBI-VO, is er ook nu begonnen met het berekenen van de betrouwbaarheid. Hiervoor zijn alle ruwe data in het statistische computerprogramma SPSS gezet, zodat Cronbach's Alfa (α) berekend kon worden. Om de verkregen data van deze meting te kunnen vergelijken met de eerdere data van meting 1 en 2, zijn de gemiddelde beoordelingen per thema per school berekend. Vervolgens is de vergelijking gemaakt door de gegevens van alle drie de metingen per school in een tabel weer te geven, zodat in één oogopslag de ontwikkeltrend op een school te zien is. Met deze *school centered approach* wordt niet alleen duidelijk hoe de scholen zich de afgelopen tijd ontwikkeld hebben op de thema's, maar komen ook de verschillen tussen een zelfbeoordeling en een bevestigende methode naar voren. Van scholen die daarin een opvallende ontwikkeltrend lieten zien is vervolgens een nadere analyse gemaakt om duidelijkheid te krijgen welke deelaspecten van het begaafdheidsprofiel deze trend verklaren en waar nadere ontwikkeling nodig is. We hebben voor deze individuele scholen per thema het gemiddelde van de standaarden berekend en eveneens in een tabel weergegeven.

5. Resultaten

De onderzoeksvragen die ten grondslag liggen aan dit rapport, luiden als volgt:

1. Tekenen zich in de resultaten uit de follow-up patronen af en is hierin een bepaalde trend waarneembaar?
2. Wat zijn aanbevelingen die we kunnen doen op basis van de gevonden resultaten?

5.1. Betrouwbaarheid

Eerst is de betrouwbaarheid van alle items (N=166) van het ZBI berekend. Dit leverde een zeer hoge alpha op: $\alpha = .979$. Vanwege het grote aantal items in deze berekening, is ook de alpha per thema berekend. In tabel 1 worden alle resultaten weergegeven. Doordat de alpha's ook op alle thema's afzonderlijk erg hoog zijn, kan gesteld worden dat het ZBI-VO een betrouwbare lijst is.

Tabel 1: Overzicht betrouwbaarheid ZBI: complete dataset en thema 1 t/m 6

Alpha (α)						
Complete dataset (N=166)	Thema 1 (N=55)	Thema 2 (N=41)	Thema 3 (N=30)	Thema 4 (N=18)	Thema 5 (N=10)	Thema 6 (N=12)
.979	.949	.935	.924	.909	.924	.851

5.2. Stand van zaken binnen de tranches

In schema 1 zijn de profielen van de scholen op grond van de gemiddelde scores op de metingen met het ZBI (1 en 2) en het DI weergegeven. Bij het ZBI-VO en het DI is sprake van een verschil in schaalverdeling: 0, 1, 2 en 3 bij het ZBI-VO en 0, 1, 2, 3, 4 en 5 bij het DI. Zoals aangegeven bij de resultaten van de tweede meting is voor het bepalen van het gemiddelde bij het DI uitgegaan van de gemiddelden van de antwoorden van management en docenten (De Boer, Brakke & Minnaert, 2012, p. 32). Bij het in kaart brengen van alle scores is daarom bij het ZBI-VO van een gemiddelde score > 2 uitgegaan en bij het DI van een gemiddelde score > 3. In bijlage 1 is het totaaloverzicht van de gemiddelde scores van de scholen per tranche en per thema opgenomen.

Tranche 1

Bij de gemiddelden van tranche 1 valt op dat, op school C na, alle scholen met de inzet van het DI zichzelf lager beoordeelden dan met de inzet van het ZBI-VO. School E en F beoordeelden zichzelf met het ZBI-VO op alle thema's > 2, en met het DI op 5, resp. 4 thema's > 2. Daarmee laten beide scholen een zelfde soort 'beweging' zien afhankelijk van het ingezette instrument. Een groot verschil in beoordeling met de verschillende instrumenten zien we bij school A. Van tevreden over het niveau op alle thema's met het ZBI-VO 1, naar 3 thema's met het DI en vervolgens 5 thema's met het ZBI-V 2. Daarmee lijkt er sprake van enige terugval in niveau over een periode van drie jaar. De meeste ontwikkeling lijken school C en B te hebben gemaakt gezien het verschil in beoordeling tussen de 1^e en de 2^e meting met het ZBI-VO. Opvallend hierbij is dat school B met het DI op alle thema's < 3 scoort. School D lijkt, na een groot verschil in beoordeling tussen de 1^e meting met het ZBI-VO en de meting met

het DI (resp. > 2 op alle thema's en > 2 op 3 thema's), weer een groei te hebben doorgemaakt, met een score van 4 thema's > 2 bij de 2^e meting met het ZBI-VO.

Tranche 2

Uit de resultaten van de 1^e meting met het ZBI-VO gaven vijf scholen van tranche 2 een score > 2 op alle of vijf thema's te zien. Met het DI bleek dat de meeste scholen > 2 scoorden op drie of minder thema's en daarmee was het verschil in beoordeling met de inzet van verschillende instrumenten op een aantal scholen groot. Zo scoorde school M met het DI op 3 thema's > 3 in vergelijking tot vijf thema's > 2 met het ZBI-VO. Ook bij school G, K en L zagen we een opvallend lagere beoordeling bij het DI in vergelijking tot het ZBI. School H en J daarentegen scoorden met het DI hoger dan met het ZBI-VO.

Bij de 2^e meting met het ZBI-VO valt op dat school K nu op alle thema's een score > 2 heeft. School G en L scoren bij de 2^e ZBI-VO meting op hetzelfde niveau als bij de 1e meting. School M scoort bij deze 2e meting > 2 op vier thema's. Hiermee blijft het verschil met de 1e ZBI-VO meting groot, maar is er sprake van groei in vergelijking tot de meting met het DI. School H is bij de 2e ZBI-VO terug gevallen op slechts één thema > 2, na een aanvankelijk hogere beoordeling van de stand van zaken op de school en daarmee een mogelijke groei aangevend met het DI. School J valt op door een gestage positieve ontwikkeling van enkele thema's per meetmoment. Ook School I ontwikkelt zich over een periode van drie jaar in positieve zin. Een school die ongeacht het instrument en personen een constante beoordeling geeft is school N: > 2/>3 op vijf thema's, en daarmee lijkt de school relatief geen groei door te maken.

Tranche 3

De spreiding in hoe scholen van tranche 3 zichzelf beoordeelden bij de 1^e meting met het ZBI-VO was groot. Zo waren er scholen die zichzelf > 2 beoordeelden op alle of vijf thema's tot scholen die zichzelf op slechts 1 thema > 2 beoordeelden. Met het DI was de spreiding minder groot en scoorden de meeste scholen > 2 op vier of twee thema's. School R en U bleven zichzelf op hetzelfde niveau, > 2 op vier, resp. > 3 op drie thema's, beoordelen. School T en O stegen beide een niveau in hun beoordeling, waarbij opvalt dat school O met elke meting een groei laat zien.

Bij de 2e ZBI-VO meting is de spreiding weer groot met nu zelfs scholen die op alle of vijf thema's > 2 scoren tot scholen die op één of geen thema > 2 scoren. School P, Q, S en T hebben bij deze meting dezelfde score als bij de 1e meting met het ZBI-VO en daarmee lijken de scholen weinig vooruitgang te hebben geboekt. School P, Q en S laten een vergelijkbaar beeld zien met de inzet van de verschillende instrumenten: met het DI scoren de scholen gemiddeld lager dan met het ZBI-VO. Bij school T is deze beweging met de inzet van het DI precies omgekeerd. School U heeft een sterke groei doorgemaakt in vergelijking tot de 1^e ZBI-VO meting en scoort nu op alle thema's > 2. School R valt bij deze laatste meting op vanwege een zeer sterke terugval na de beoordelingen bij de beide andere metingen. Bleef de school zich bij de 1^e en 2^e meting op een gelijk niveau beoordelen, bij de 3^e meting beoordeelt de school zich op alle thema's < 2. Mogelijk verklaringen hiervoor kunnen veranderingen zijn waarmee de school is geconfronteerd, zoals wisseling in schoolleiding, fusies of vertrek van 'kartrekkers' van het begaafdheidsprofiel. Binnen tranche 3 blijft het verschil tussen de scholen, in hoe ze de stand van zaken op de school beoordelen, zeer groot.

Tranche 4

Van tranche 4 zijn de resultaten van drie scholen weergegeven in schema 1. School Z heeft alleen deelgenomen aan de 1^e meting met het ZBI-VO (De Boer, Brakke & Minnaert, 2012, p.13). School W beoordeelt de stand van zaken op de school in beide metingen met het ZBI-VO op hetzelfde niveau. Met het DI beoordeelde de school zichzelf op een lager niveau, een 'beweging' onder invloed van het ingezette instrument dat we ook bij de andere tranches zagen. School X laat in de metingen met het ZBI-VO een groei zien van gemiddeld > 2 op geen enkel thema naar gemiddeld > 2 op één thema. Ook met het DI scoorde de school gemiddeld > 2 op één thema. School Y laat met de resultaten op de gezamenlijke metingen een groei van één thema met elk meetmoment zien en gaat daarmee van een score > 2 op geen thema naar een score > 2 op twee thema's.

Schema 1: Overzicht scholen en aantal thema's ZBI gemiddelden > 2 en DI gemiddelden >3

Tranche	Meting (ZBI: >2 DI: >3)	Alle thema's +++	5 thema's ++	4 thema's +	3 thema's +-	2 thema's -	1 thema --	Alle thema's ---
1	ZBI 2011	<u>A</u> <u>D</u> E F				<u>C</u>	<u>B</u>	
	DI 2012		E	F	<u>A</u> <u>D</u>	<u>C</u>		<u>B</u>
	ZBI 2013	E F	<u>A</u> <u>C</u>	<u>D</u>	<u>B</u>			
2	ZBI 2011	<u>M</u>	G K <u>L</u> N		<u>H</u> I			<u>J</u>
	DI 2012		N	<u>H</u>	I K <u>M</u>	G <u>J</u> <u>L</u>		
	ZBI 2013	K	G <u>J</u> <u>L</u> N	I <u>M</u>			<u>H</u>	
3	ZBI 2011	P	Q	<u>R</u> V	<u>U</u>	S	O T	
	DI 2012			P O <u>R</u>	<u>U</u>	O T V	S	
	ZBI 2013	P <u>U</u>	Q	O	V	S	T	<u>R</u>
4	ZBI 2011				W			X <u>Y</u> (Z)
	DI 2012					W	X <u>Y</u>	
	ZBI 2013				W	<u>Y</u>	X	

Bij zowel de eerste meting met het ZBI-VO als bij de tweede meting met het DI is een niet-parametrische test (Kruskal-Wallis test) uitgevoerd om de verschillen tussen de tranches inzake hun scoreprofielen na te gaan. De toetsgegevens van de eerste meting gaven aan dat er sprake was van een significant verschil in de scoreprofielen van de vier tranches ($\chi^2=8.04$, $vg=3$, $p=0.04$). Bij de 2^e meting met het DI vonden we geen significant verschil tussen de scoreprofielen van de vier tranches ($\chi^2=4.59$, $vg=3$, $p=0.21$), wat betekende dat de bij de eerste meting geconstateerde verschillen gebaseerd op aantal jaren onderwijs aan hb-leerlingen of deelname aan het project, bij de tweede meting minder scherp aanwezig waren.

Om nu de profielen van de follow-up meting (ZBI-VO2) te kunnen vergelijken met deze eerder gevonden verschillen in scoreprofielen, is wederom een Kruskal-Wallis test uitgevoerd op de verkregen profielinformatie in dit onderzoek. Uit de follow-up meting met het ZBI-VO blijkt dat er geen significant verschil in scoreprofielen is tussen de vier tranches: $\chi^2 = 5.459$, $vg = 3$, $p = .14$. Nadere analyse gaf bij het ZBI-VO1 aan dat het verschil tussen tranche 1 en 4, tranche 2 en 4 en tranche 3 en 4 telkens significant was. Echter bij het ZBI-VO 2 is het verschil tussen tranche 3 en 4 niet langer significant, en daarmee heeft tranche 4 een substantiële stap voorwaarts

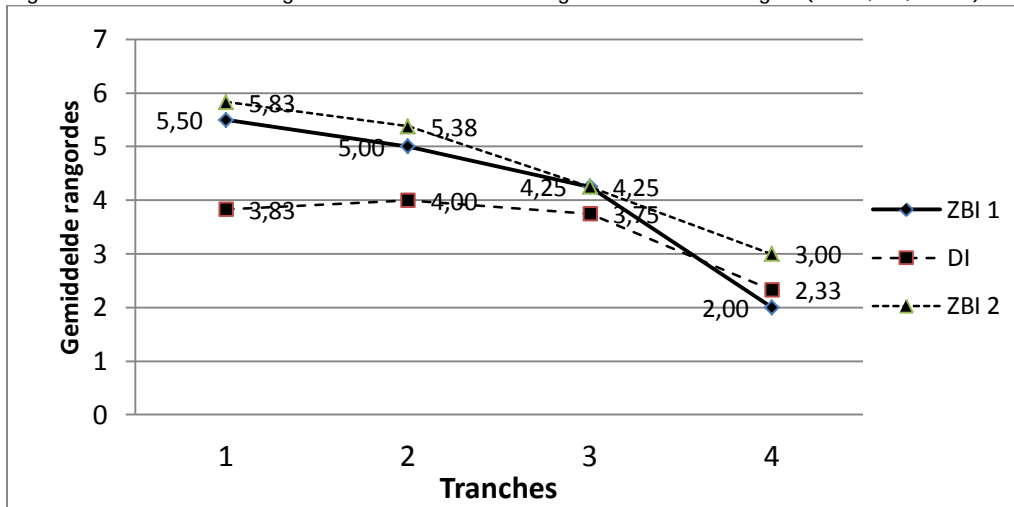
gemaakt en lijkt investeren in de begeleiding van scholen effect te hebben. Zoals hierboven is beschreven blijft het verschil binnen de tranches evenwel groot.

Met de resultaten van de meting met het DI leken de verschillen tussen de tranches minder te worden in vergelijking tot de resultaten van de eerste meting met het ZBI-VO. Met de tweede ZBI-VO meting lijken de eerder geconstateerde verschillen tussen de tranches evenwel vergelijkbaar met de eerste meting (tabel 1 en figuur 1). De eerder gevonden grote spreiding in de beoordeling van de scholen in tranche 3 bij de tweede ZBI-VO meting heeft de rangorde positie van de scholen in verhouding tot de andere tranches naar beneden beïnvloed. De scholen binnen deze tranche vertonen daarmee (relatief) de minste groei. Met de verschillen tussen hoe scholen de eigen situatie beoordelen op de verschillende meetmomenten zien we zowel vooruitgang als terugval. In het geval er sprake is van een terugval zouden zaken als fusies, wisselingen in het management, vertrek van functionarissen met een coördinerende taak een rol kunnen spelen. Met name tijdens het DI werden genoemde zaken ingebracht als verklaringen voor het stagneren van een ontwikkeling dan wel het prioriteren op andere terreinen.

Tabel 1: Gemiddelde rangordes scholen ZBI 1, DI, ZBI 2

Instrument	Tranche			
	1	2	3	4
ZBI 1	5,50	5,00	4,25	2,00
DI	3,83	4,00	3,75	2,33
ZBI 2	5,83	5,38	4,25	3,00

Figuur 1: Gemiddelde rangordes van de scholen volgens de drie metingen (ZBI 1, DI, ZBI 2)

5.2.1 Opvallende scholen: ZBI-VO(1 en 2) en DI

In het nu volgende gedeelte geven we, gebruikmakend van een school-centered approach, per tranche een analyse van enkele individuele scholen, waarvan de scores van de verschillende meetmomenten opvallen, zowel in positieve als negatieve zin. We geven een analyse van de huidige stand van zaken aan de hand van de

zelfbeoordeling met het ZBI-VO van de laatste meting en ter vergelijking ook de resultaten van de eerste meting met het ZBI-VO.

Daarnaast laten we voor deze scholen de resultaten op het DI zien, waarbij we de gemiddelde scores van managers en docenten afzonderlijk weergeven. Hiermee kunnen we zowel een ontwikkeling in de zelfbeoordeling met het ZBI-VO over een periode van drie jaar laten zien als verschillen in deze beoordeling met de inzet van verschillende instrumenten. Tevens geven we van de 2^e meting met het ZBI-VO van de betreffende school de gemiddelden op de standaarden van de zes thema's weer. Hiermee wordt duidelijk welke specifieke onderdelen van het ZBI-VO volgens de school nog verdere ontwikkeling vragen.

In bijlage 2 zijn per tranche de gemiddelden op het ZBI en DI van alle scholen in tabellen weergegeven.

Scholen tranche 1

In tranche 1 vielen enkele scholen op door het grote verschil in beoordeling op de drie meetmomenten dan wel door een sterke groei of terugval in ontwikkeling. Het betreft school A, school B, school C en school D. Ondanks dat we bij school E en F een lagere beoordeling zagen met het DI worden deze verder niet besproken. Bij beide scholen is er overigens sprake van dat het ZBI-VO alleen door de schoolleiding is ingevuld.

School A

In tabel A1 zijn de gemiddelde scores van school A op de metingen aan de hand van het ZBI-VO en het DI weergegeven. Opvallend voor school A is het grote verschil in beoordeling met het ZBI-VO 1 en het DI. Het verschil met de 2^e ZBI-VO meting verschilt niet veel met het ZBI-VO 1 maar wel met het DI. Het ingezette instrument lijkt op deze school van invloed op hoe de school zichzelf beoordeelt. Dit effect zien we vooral bij de thema's 3: *Zorg en Begeleiding* en 6: *Kwaliteitsverbetering en borging*. Met de inzet van DI geven zowel het management als docenten aan niet tevreden te zijn, waarbij docenten over thema 6 zelfs zeer ontevreden te zijn. Daarnaast zien we dat hoe het management en de docenten de huidige situatie beoordelen effect heeft op de thema's 4: *Communicatie met ouders, leerlingen en omgeving* en 5: *Profijt voor andere leerlingen*. Docenten zijn zeer tevreden over thema 4, terwijl het management dit nog helemaal niet is. Ook over thema 5 zijn docenten meer tevreden dan het management.

Tabel A1: Gemiddelden school A aan de hand van ZBI 1,2 en DI m, d

School	Meting	Thema 1	Thema 2	Thema 3	Thema 4	Thema 5	Thema 6
	Instrument	M	M	M	M	M	M
A	ZBI 1	2,07	2,27	2,60	2,50	2,50	2,83
	DI m	3,70	3,83	1,83	2,67	2,50	2,50
	DI d	3,00	3,50	2,83	5,00	3,00	1,00
	ZBI 2	2,45	2,37	2,77	2,72	1,50	2,58

Met tabel A2, waarin de gemiddelden van school A op de onderscheiden standaarden binnen de zes thema's van het ZBI-VO zijn weergegeven, wordt duidelijk op welke specifieke onderdelen van het begaafdheidsprofiel nog ontwikkeling nodig is. Binnen thema 2 is dat standaard 2.6 met een score < 2. Indicatoren binnen deze standaard richten zich op vormen van samenwerking die de school onderhoudt met scholen vo en po in de omgeving en

samenwerkingsrelaties met bedrijven in de omgeving van de school, met het doel continuïteit in het leren van hb-leerlingen mogelijk te maken.

Tabel A2: Gemiddelden school A op standaarden binnen de thema's ZBI-VO 2

Thema 1 Standaard	M	Thema 2 Standaard	M	Thema 3 Standaard	M	Thema 4 Standaard	M	Thema 5 Standaard	M	Thema 6 Standaard	M
1.2	2,13	2.2	2,00	3.2	3,00	4.2	3,00	5.3	2,33	6.2	3,00
1.3	2,45	2.3	2,00	3.3	2,13	4.3	2,78	5.3	2,00	6.3	3,00
1.4	2,14	2.4	2,71								
1.5	2,71	2.5	2,56								
1.6	2,70	2.6	1,50								

Binnen thema 5 valt een zeer lage score op standaard 5.1 op. Deze standaard richt zich op flexibiliteit in het rooster waar ook andere dan hb-leerlingen gebruik van mogen maken, bijvoorbeeld groepsoverstijgende activiteiten en facultatieve uren. Deze lage beoordeling heeft het gemiddelde op thema 5 naar beneden beïnvloed en daarmee lijkt de daling in beoordeling met het ZBI-VO over drie jaar van 6 naar 5 thema's te verklaren.

School B

School B is op grond van eerdere onderzoeksgegevens betiteld als 'school met een zorgindicatie', daarmee aangevend dat de school achterblijft in ontwikkeling bij wat verwacht mag worden op basis van het aantal jaren onderwijservaring met hb-leerlingen en het aantal jaren deelname aan het project. En alhoewel dit beeld niet is veranderd met de follow-up meting met het ZBI-VO zien we nu wel een positieve ontwikkeling op de school, die met deze laatste meting zichzelf op drie thema's > 2 beoordeelt. Wat opvalt is dat het thema waarop de school aanvankelijk aangaf tevreden te zijn, thema 5: *Profijt voor andere leerlingen*, nu aangeeft dit niet te zijn. Een verklaring voor de lagere beoordeling kan zijn dat de school zich momenteel meer richt op de profielkenmerken ten behoeve van het onderwijs aan hb-leerlingen. Verder valt op dat de beoordeling van thema 1: *Organisatie en beleid* met het ZBI-VO 2 lager is dan met het ZBI-VO 1. Omdat thema 1 zich vooral richt op visie en beleid is het interessant te kijken naar de scores op de verschillende standaarden, zoals deze zijn weergegeven in tabel B2. Bij de inzet van het DI vallen enkele scores op, zoals het verschil in beoordeling tussen management en docenten op de thema's 4: *Communicatie met ouders, leerlingen en omgeving*, 5 en 6: *Kwaliteitsverbetering en borging*. Docenten scoren op thema 6 zelfs met 0.00, en geven daarmee aan dat dit profielkenmerk nog in een startfase verkeert. Over het geheel genomen beoordeelt school B de feitelijke situatie op een onvoldoende niveau waarbij de scores op met name thema 1 en 2, ongeacht het instrument, laag zijn.

Tabel B1: Gemiddelden school B aan de hand van ZBI 1,2 en DI m, d

School	Meting	Thema 1	Thema 2	Thema 3	Thema 4	Thema 5	Thema 6
	Instrument	M	M	M	M	M	M
B	ZBI 1	1,91	1,85	1,97	1,78	2,10	1,67
	DI m	2,50	1,58	2,71	3,17	2,00	3,00
	DI d	2,88	2,00	2,17	2,67	3,00	0,00
	ZBI 2	1,39	1,88	2,20	2,11	1,70	2,25

Tabel B2 maakt zichtbaar op welke specifieke standaarden binnen de thema's van het ZBI-VO school B zichzelf gemiddeld < 2 beoordeelt. Opvallend is dat de school op alle standaarden binnen thema 1 een score < 2 heeft. Zoals eerder aangegeven richt dit gehele thema zich met zes standaarden op de visie en het (onderwijs)beleid dat de school heeft ontwikkeld en vastgelegd ten aanzien van onderwijs aan en begeleiding van hb-leerlingen. De laagst gemiddelde score heeft standaard 1.4 met indicatoren die zich richten op zowel het draagvlak binnen het team om te investeren in onderwijs voor hb-leerlingen als op de deskundigheid van docenten. Ook binnen thema 2 beoordeelt de school zich op meerdere standaarden gemiddeld < 2. Standaarden die zich richten op: aanpassingen binnen het curriculum, standaard 2.1; differentiatie in instructie, didactiek en werkvormen, standaard 2.2, en het relatienetwerk van de school met scholen po en vo en het vervolgonderwijs om continuïteit in leren mogelijk te maken, standaard 2.6. Binnen thema 3: *Zorg en begeleiding* geeft de school met gemiddelden > 2 op standaard 3.1 en 3.2 aan in ieder geval de identificatie van hb-leerlingen op een voldoende niveau te hebben ontwikkeld en dat de zorgstructuur van de school ook gericht is op zorg voor hb-leerlingen. Met een gemiddelde score < 2 op standaard 3.3 geeft de school aan dat ten aanzien van de begeleiding in de klas er nog ontwikkeling nodig is. Indicatoren binnen deze standaard gaan vooral over de deskundigheid van docenten in het realiseren van zorg in de klas, zoals het uitvoeren van handelingsplannen. Ook binnen thema 4 en 5 zien we een standaard die lager scoort dan overige standaarden. Binnen thema 4 betreft dit standaard 4.3, en met de lage score geeft de school aan dat de wijze waarop ouders bij het profiel van de school zijn betrokken nog verdere ontwikkeling vraagt. De lage score op standaard 5.1 betekent dat andere dan hb-leerlingen nog nauwelijks gebruik kunnen maken van flexibiliteit in het rooster, zoals groepsoverstijgende activiteiten.

Tabel B2: Gemiddelden school B op standaarden binnen de thema's ZBI-VO 2

Thema 1 Standaard		Thema 2 Standaard		Thema 3 Standaard		Thema 4 Standaard		Thema 5 Standaard		Thema 6 Standaard	
	M		M		M		M		M		M
1.1	1,42	2.1	1,75	3.1	2,44	4.1	2,50	5.1	1,20	6.1	2,00
1.2	1,50	2.2	1,75	3.2	2,46	4.2	2,67	5.3	2,33	6.2	2,75
1.3	1,27	2.3	2,00	3.3	1,50	4.3	1,67	5.3	2,00	6.3	2,00
1.4	1,00	2.4	2,00								
1.5	1,29	2.5	2,11								
1.6	1,80	2.6	1,50								

School C

Tabel C1 geeft de gemiddelden van school C met het ZBI-VO en het DI weer. School C valt op door de ontwikkeling die de school over een periode van drie jaar heeft doorgemaakt: een groei van slechts twee thema's > 2 naar vijf thema's > 2 met de inzet van het ZBI-VO. Bij één thema, thema 4: *Communicatie met ouders, leerlingen en omgeving* is er sprake van een lichte daling in de beoordeling.

Bij de beoordeling aan de hand van het DI zien we dat het management en docenten op de thema's 1: *Organisatie en beleid*, 4: *Communicatie met ouders, leerlingen en omgeving* en 5: *Profijt voor andere leerlingen* de feitelijke situatie op de school op een zelfde niveau beoordeelden, waarbij thema 5 op een onvoldoende niveau werd beoordeeld. Opvallend was het verschil in beoordeling op thema 6, waarbij de schoolleiding aangaf dat de kwaliteitsontwikkeling en borging met een score van 5 goed op niveau is terwijl docenten dit met een 0,00 als nog

volledig in ontwikkeling zijnde beoordeelden. We zien ook een groot verschil in beoordeling tussen schoolleiding en docenten op thema 2 en 3. Zo beoordeelden docenten het onderwijs en leren op een onvoldoende niveau en de schoolleiding de zorg en begeleiding.

Over het geheel genomen zien we dat school C op onderdelen een groei heeft doorgemaakt sinds de 1e meting met het ZBI-VO, maar dat met de inzet van verschillende instrumenten zichtbaar wordt dat er verschil in mening is over de feitelijk stand van zaken op de school tussen schoolleiding en docenten. Belangrijk in deze specifieke situatie is dat school C één van de vier scholen was waarbij het ZBI-VO bij de 2e meting alleen door personen uit de schoolleiding is ingevuld.

Tabel C1: Gemiddelden school C aan de hand van ZBI 1,2 en DI m, d

School	Meting	Thema 1	Thema 2	Thema 3	Thema 4	Thema 5	Thema 6
	Instrument	M	M	M	M	M	M
C	ZBI 1	1,65	1,51	2,00	1,67	1,80	2,08
	DI m	3,80	3,17	1,86	4,50	2,00	5,00
	DI d	3,25	2,58	3,50	4,00	2,50	0,00
	ZBI 2	2,32	2,00	2,30	1,61	2,00	2,92

In tabel C2 kunnen we zien welke specifieke onderdelen van het begaafdheidsprofiel nog verdere ontwikkeling vragen op school C. Binnen thema 2 worden drie standaarden < 2 beoordeeld. Standaard 2.2: *Er is sprake van een variatie in instructie, didactiek, werk- en groeperingsvormen* met indicatoren die zich richten op de wijze waarop een docent differentieert, krijgt daarbij de laagste score. Standaard 2.3, waarin wordt gevraagd in hoeverre een leerlingvolgsysteem naast het registreren van de leerontwikkeling ook wordt ingezet om het leren te plannen bijvoorbeeld door het gebruik van een portfolio, en standaard 2.5, waarin gevraagd wordt in hoeverre de school beschikt over specifieke materialen, én of deze ook worden ingezet in de lessen, scoren < 2. En met een score > 2 op standaard 2.4, waarin wordt gevraagd of er binnen de school een klimaat is waarin talent de ruimte krijgt, onder andere door verdiepings en -verbredingsactiviteiten, die zichtbaar worden gemaakt in rapport en portfolio lijkt er sprake van enige tegenstrijdigheid in hoe de school zichzelf op onderdelen beoordeelt.

Tabel C2: Gemiddelden school C op standaarden binnen de thema's ZBI-VO 2

Thema 1 Standaard		Thema 2 Standaard		Thema 3 Standaard		Thema 4 Standaard		Thema 5 Standaard		Thema 6 Standaard	
	M		M		M		M		M		M
1.1	2,17	2.1	2,25	3.1	1,89	4.1	1,50	5.1	2,20	6.1	3,00
1.2	2,50	2.2	1,00	3.2	2,69	4.2	2,00	5.3	2,33	6.2	3,00
1.3	2,27	2.3	1,71	3.3	2,13	4.3	1,56	5.3	1,00	6.3	2,67
1.4	2,00	2.4	2,71								
1.5	2,43	2.5	1,89								
1.6	2,70	2.6	2,00								

Binnen thema 3 beoordeelt de school de procedures rond de identificatie, selectie en begeleiding alsook de wijze van evalueren < 2, standaard 3.1. Opmerkelijk is dan ook dat standaard 3.2 > 2 scoort omdat binnen deze

standaard gevraagd wordt hoe de zorg en begeleiding aan hb-leerlingen is gerealiseerd binnen de school, zoals afspraken over signaleren, diagnosticeren en begeleiden van hb-leerlingen. Binnen thema 4 met scores < 2 op standaard 4.1 en 4.3 geeft de school aan dat ze zich nog beperkt naar buiten richten als het gaat om de communicatie over de hoogbegaafde leerlingen. Deze beoordeling is in zoverre opvallend omdat met het DI zowel het management als docenten op dit profielkenmerk met een score > 3 op een voldoende niveau zaten. Standaard 5.3, met een opvallend lage beoordeling, richt zich, evenals standaard 2.2, op de mate waarin docenten, en binnen deze standaard gaat het dan om alle docenten, in staat zijn te differentiëren naar verschillen tussen leerlingen. En daarmee geeft school C aan dat feitelijk alle docenten nog onvoldoende in staat zijn het onderwijs af te stemmen op verschillen tussen en behoeften van leerlingen.

School D

In tabel D1 zijn de gemiddelden van school D aan de hand van het ZBI-VO en het DI weergegeven. Bij de 1^e meting met het ZBI-VO beoordeelde de school zichzelf op alle thema's > 2. Kijken we naar de gemiddelden van de 2^e meting met het ZBI-VO dan worden drie thema's lager beoordeeld: thema 1: *Organisatie en beleid*, thema 5: *Profijt voor andere leerlingen* en thema 6: *Kwaliteitsverbetering en borging*. En met een score < 2 voor thema 5 en 6 beoordeelt de school zichzelf nu op vier thema's op een voldoende niveau.

Bij de beoordeling aan de hand van het DI zien we dat de schoolleiding alleen thema 2 < 3 beoordeelt en alle overige thema's > 3. Docenten daarentegen beoordelen alleen thema 4: *Communicatie met ouders, leerlingen en omgeving* en thema 5 > 3. Opvallend laag is de beoordeling van docenten op thema 6 met een score van 0,00 in vergelijking tot schoolleiding met een gemiddelde score van 5,00.

Over het geheel genomen is er, onafhankelijk van het ingezette instrument, overeenstemming in beoordeling op thema 4 en 5. Met name docenten beoordelen de feitelijke situatie op de school met betrekking tot thema 1, 2, 3 en 4 lager dan het management.

Tabel D1: Gemiddelden school D aan de hand van ZBI 1,2 en DI m, d

School	Meting	Thema 1	Thema 2	Thema 3	Thema 4	Thema 5	Thema 6
	Instrument	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>
D	ZBI 1	2,31	2,15	2,50	2,06	2,20	2,50
	DI m	3,20	2,67	3,57	3,83	3,00	5,00
	DI d	2,88	2,33	2,33	3,83	3,00	0,00
	ZBI 2	2,02	2,27	2,63	2,28	1,90	1,92

In tabel D2 wordt aan de hand van de gemiddelden van de standaarden binnen de thema's duidelijk over welke onderdelen de school nog niet tevreden is. Binnen alle thema's zijn standaarden met een gemiddelde < 2. Binnen thema 1 is de school nog niet tevreden over 1.2, een standaard die zich richt op de mate waarin er planmatig wordt gewerkt en geëvalueerd; 1.4 met indicatoren die zich richten op zowel het draagvlak binnen het team om te investeren in onderwijs voor hb-leerlingen als op de deskundigheid van docenten. Standaard 1.6 heeft de laagst gemiddelde score binnen dit thema en met 1.30 gemiddeld geeft de school aan nog niet tevreden te zijn over mogelijkheden voor buitenschools leren die de school biedt door het hebben van samenwerkingsrelaties met bedrijven en vervolgopleiding. Bij thema 2: *Onderwijs en leren* beoordeelt de school standaard 2.2. en 2.3 < 2. Standaarden die zich richten op resp. de mate waarin docenten die lesgeven aan hb leerlingen een variatie in instructie, didactiek, werk- en groeperingsvormen hanteren en of het leerlingvolgsysteem naast het registreren

van vorderingen van leerlingen ook wordt gebruikt om onderwijs en begeleiding af te stemmen op behoeften van leerlingen. Binnen thema 3: *Zorg en begeleiding* valt op dat standaard 3.3 veel lager wordt beoordeeld dan de beide andere standaarden. 3.3 vraagt van de school in hoeverre er sprake is van een geïntegreerde aanpak, waarbij alle docenten, die lesgeven aan hb leerlingen, in de klas waar nodig specifieke begeleiding bieden en daarin geschoold worden. Ook thema 4: *Communicatie met ouders, leerlingen en omgeving* heeft één standaard, 4.3, met een score < 2. Het betreft hier de betrokkenheid van ouders bij het onderwijs aan de hb leerlingen. Met een score > 2 op standaard 5.3 geeft de school aan tevreden te zijn over de zorgstructuur die er voor alle leerlingen is, maar dat voor andere dan hb leerlingen er nog geen ruimte is voor flexibiliteit in het rooster, standaard 5.1, of een variatie in werk- en groeperingsvormen, standaard 5.3. In thema 6 tenslotte geeft de school aan, met een score < 2 op standaard 6.1, dat de wijze waarop geplande verbeteringen/ontwikkelingen en bereikte doelen zichtbaar zijn voor het gehele team en worden geëvalueerd nog voor verbetering vatbaar is. Eerder zagen we dat de school ook binnen thema 1 op standaard 1.2 aangaf niet tevreden te zijn over het plannen, uitvoeren en monitoren/ evalueren van activiteiten.

Tabel D2: Gemiddelden school D op standaarden binnen de thema's ZBI-VO 2

Thema 1 Standaard		Thema 2 Standaard		Thema 3 Standaard		Thema 4 Standaard		Thema 5 Standaard		Thema 6 Standaard	
	M		M		M		M		M		M
1.1	2,58	2.1	2,25	3.1	3,00	4.1	2,83	5.1	1,80	6.1	1,60
1.2	1,63	2.2	1,50	3.2	3,00	4.2	3,00	5.3	2,33	6.2	2,25
1.3	2,09	2.3	1,71	3.3	1,63	4.3	1,67	5.3	1,50	6.3	2,00
1.4	1,71	2.4	2,43								
1.5	2,86	2.5	2,78								
1.6	1,30	2.6	2,50								

Scholen tranche 2

In tranche 2 vielen eveneens enkele scholen op door het grote verschil in beoordeling op de drie meetmomenten dan wel door een sterke groei of terugval in ontwikkeling. Het betreft school H, school J, school L en school M. Niet besproken maar wel een aandachtspunt is dat we bij school G, K en L een groot verschil in beoordeling zagen met de inzet van de verschillende instrument, waarbij de beoordeling met het DI opvallend lager was.

School H

School H valt op doordat er aanvankelijk sprake was van een groei met de 2e meting, maar nu met de follow-up meting de school nog slechts op één thema > 2 scoort, zie tabel H1. Hiermee geeft de school aan dat het oorspronkelijke niveau in beoordeling van de thema's 2: *Onderwijs en Ieren*, 3: *Zorg en begeleiding* en 6: *Kwaliteitsverbetering en borging* gedaald is. Met een maximum score op thema 6 door docenten met de inzet van het DI, is de lage gemiddelde score op dit thema bij de follow-up meting opvallend te noemen. En met een constant lage score op thema 1: *Organisatie en beleid* lijkt er op deze school nog slechts beperkt sprake van een duidelijk visie op onderwijs en begeleiding van hoogbegaafden en het borgen van het één en ander in de organisatie. Ook lijkt de school niet tevreden over de deskundigheid van docenten en differentiële mogelijkheden binnen het onderwijs, zoals uit een laag gemiddelde score op thema 2 blijkt.

Tabel H1: Gemiddelden school H aan de hand van ZBI 1,2 en DI m, d

	Meting	Thema 1	Thema 2	Thema 3	Thema 4	Thema 5	Thema 6
School	Instrument	M	M	M	M	M	M
H	ZBI 1	1,65	2,02	2,23	1,89	1,70	2,33
	DI m	1,90	1,92	3,57	3,67	4,00	4,00
	DI d	1,75	2,33	3,00	3,33	4,00	5,00
	ZBI 2	1,48	1,93	1,80	1,50	2,20	1,92

Met tabel H2 wordt inzichtelijk welke specifieke standaarden, door een lage beoordeling, bepalend zijn voor het lage totaal gemiddelde van een thema. Binnen thema 1 beoordeelt de school alle standaarden < 2, waarbij standaard 1.5: *Er zijn docenten met specifieke taken voor hoogbegaafde leerlingen*, met een score van slechts 0,71 opvalt. De standaard vraagt in hoeverre docenten geschoold zijn in het lesgeven aan hb-leerlingen en of de school hiervoor beleid heeft. De standaarden binnen thema 2, die < 2 scores hebben betrekking op aanpassingen in het curriculum en mogelijkheden die de school biedt om continuïteit in het leren mogelijk te maken, bijvoorbeeld door buitenschools leren. Met een score < 2 op standaard 3.1 en 3.3 geeft de school vervolgens aan dat zowel de identificatie van hb-leerlingen als het afstemmen van de begeleiding op specifieke behoeften nog niet op orde is. Ook geeft de school aan dat het bieden van begeleiding in de klas en de deskundigheid van docenten in het werken met handelingsplannen nog in een startfase verkeert (standaard 3.3). De betrokkenheid van ouders bij het begaafdheidsprofiel, standaard 4.3, wordt laag beoordeelt alsook de mate waarin hb-leerlingen geïnformeerd zijn over de mogelijkheden van de school, standaard 4.2. Met een beoordeling van 1,80 op standaard 5.1: *De school kent een flexibel rooster*, geeft de school aan dat andere leerlingen meer profijt zouden kunnen hebben van aanpassingen in het rooster. Echter eerder gaf de school ook al aan niet tevreden te zijn over aanpassingen in het curriculum voor hb-leerlingen en daarmee is de score op 5.1 dus in overeenstemming. De score op standaard 6.1: *Er is een klimaat en sfeer van verbeteren en vieren van successen*, van 0,40, eveneens de laagste score van alle standaarden bevestigt de school de eerder aangegeven stand van zaken binnen thema 1. Op het niveau van beleid, het plannen en maken van afspraken en deze evalueren is er op deze school nog veel winst te behalen.

Tabel H2: Gemiddelden school H op standaarden binnen de thema's ZBI-VO 2

Thema 1 Standaard	M	Thema 2 Standaard	M	Thema 3 Standaard	M	Thema 4 Standaard	M	Thema 5 Standaard	M	Thema 6 Standaard	M
	1.1		1,75		2.1		1,75		3.1		1,89
1.2	1,63	2.2	2,00	3.2	2,46	4.2	1,67	5.3	3,00	6.2	3,00
1.3	1,55	2.3	2,00	3.3	0,63	4.3	1,11	5.3	2,00	6.3	3,00
1.4	1,43	2.4	2,86								
1.5	0,71	2.5	1,67								
1.6	1,50	2.6	1,33								

School J

School J is in positieve zin opgevallen door op de 1^e meting met het ZBI-VO en ook met de gemiddelden op het DI een trage start te hebben gemaakt. Met de resultaten op de 2^e meting was de school zelfs aangeduid als school

'met een zorgindicatie'. Met de beoordeling op de 2^e meting met het ZBI-VO laat de school evenwel een sterke groei zien, waarbij alleen thema 2: *Onderwijs en leren* een score < 2 krijgt. Zie tabel J1.

Tabel J1: Gemiddelden school J aan de hand van ZBI 1,2 en DI m, d

	Meting	Thema 1	Thema 2	Thema 3	Thema 4	Thema 5	Thema 6
School	Instrument	M	M	M	M	M	M
J	ZBI 1	1,78	1,71	1,90	1,33	1,70	1,58
	DI m	1,70	2,67	3,57	4,17	3,50	2,50
	DI d	2,13	2,17	1,67	3,17	4,00	1,00
	ZBI 2	2,21	1,71	2,23	2,06	2,80	2,50

Op het niveau van de standaarden geeft de school, op een enkele standaard na, ook aan over het algemeen al tevreden te zijn over de stand van zaken op de school (tabel J2). Zowel binnen thema 1 als 6 is er één standaard waarop de score < 2 is: 1.6, waarmee de school aangeeft nog niet tevreden te zijn over mogelijkheden voor buitenschools leren die de school biedt door het hebben van samenwerkingsrelaties met bedrijven en vervolgopleiding, en 6.1 dat de wijze waarop geplande verbeteringen/ontwikkelingen en bereikte doelen zichtbaar zijn voor het gehele team en worden geëvalueerd nog voor verbetering vatbaar is. Binnen thema 2 worden de meeste standaarden nog < 2 beoordeeld. Hiermee is de school nog niet tevreden over de mate waarin docenten hun instructie en didactiek afstemmen op hb-leerlingen, standaard 2.2; het leerlingvolgsysteem mede wordt ingezet om het onderwijs beter af te stemmen op het leerontwikkelingsniveau van leerlingen, standaard 2.3 en overigens aanpassingen ten behoeve van hb-leerlingen al heeft gerealiseerd, zoals materialen en geschikte ruimtes (standaard 2.5) en samenwerkingsafspraken met scholen in de omgeving over passend onderwijs aan hb-leerlingen (standaard 2.6).

Een school die op alle terreinen, behalve voor thema 2, een opmerkelijke groei laat zien. Bij de beoordeling van de huidige stand van zaken op de school aan de hand van het ZBI-VO is alleen een functionaris met een specialistische taak binnen de school betrokken geweest.

Tabel J2: Gemiddelden school J op standaarden binnen de thema's ZBI-VO 2

Thema 1 Standaard	M	Thema 2 Standaard	M	Thema 3 Standaard	M	Thema 4 Standaard	M	Thema 5 Standaard	M	Thema 6 Standaard	M
	1.1		2,58		2.1		2,25		3.1		2,67
1.2	2,50	2.2	1,75	3.2	2,08	4.2	2,00	5.3	3,00	6.2	3,00
1.3	2,27	2.3	1,43	3.3	2,00	4.3	2,11	5.3	2,50	6.3	3,00
1.4	2,14	2.4	2,14								
1.5	2,43	2.5	1,56								
1.6	1,40	2.6	1,00								

School L

School L viel op door het grote verschil in beoordeling tussen de metingen met het ZBI-VO en de meting aan de hand van het DI. Met het ZBI-VO beoordeelt de school zichzelf op vijf thema's > 2, met het DI is de gemiddelde beoordeling van management en docenten samen slechts op 2 thema's > 3. In tabel L1 zijn de gemiddelden voor

management en docenten afzonderlijk weergegeven, waarmee duidelijk wordt dat er een verschil is in hoe de stand van zaken op de school wordt beoordeeld, naast dat de beoordeling lager is dan met het ZBI-VO. Opvallend laag zijn de scores op thema 1: *Organisatie en beleid* en 6: *Kwaliteitsverbetering en borging* in vergelijking tot het ZBI-VO, waarbij een score van 1,00 op thema 6 door docenten het meest opvalt. Interessant is dat bij de invulling van het ZBI-VO een persoon uit de schoolleiding en de coördinator van het hb-project zijn betrokken.

Door nu te kijken naar de ZBI-VO 2 scores op het niveau van de standaarden wordt inzichtelijk welke standaarden het gemiddelde van een thema naar beneden toe beïnvloeden (tabel L2). Voor thema 1 standaard 1.4 wat betrekking heeft op het draagvlak binnen het team en de mate van deskundigheid van docenten. Dit laatste zien we terug in thema 2: *Onderwijs en leren* bij standaard 2.2, waarin gevraagd wordt of docenten hun instructie en werkvormen afstemmen op de hb-leerlingen, standaard 2.3 over de inzet van het leerlingvolgsysteem en 2.6 over

Tabel L1: Gemiddelden school L aan de hand van ZBI 1,2 en DI m, d

	Meting	Thema 1	Thema 2	Thema 3	Thema 4	Thema 5	Thema 6
School	Instrument	M	M	M	M	M	M
L	ZBI 1	2,60	2,46	2,57	2,56	1,60	2,42
	DI m	1,20	2,00	2,86	3,50	3,50	1,50
	DI d	1,88	2,83	2,83	2,83	2,50	1,00
	ZBI 2	2,46	2,15	2,63	2,61	1,60	3,00

samenwerkingsafspraken met scholen in de omgeving over passend onderwijs voor hb-leerlingen. Binnen thema 5: *Profijt voor andere leerlingen*, valt de zeer lage score op standaard 5.3 op, waarin gevraagd wordt of alle docenten op de school in staat zijn te differentiëren naar verschillen tussen leerlingen. Hiermee lijkt vooral de deskundigheid van docenten een belangrijk aandachtspunt voor school L.

Tabel L2: Gemiddelden school L op standaarden binnen de thema's ZBI-VO 2

Thema 1 Standaard	M	Thema 2 Standaard	M	Thema 3 Standaard	M	Thema 4 Standaard	M	Thema 5 Standaard	M	Thema 6 Standaard	M
	1.1		2,83		2.1		3,00		3.1		2,67
1.2	2,00	2.2	1,00	3.2	3,00	4.2	3,00	5.3	3,00	6.2	3,00
1.3	2,73	2.3	1,57	3.3	2,00	4.3	2,44	5.3	0,50	6.3	3,00
1.4	1,86	2.4	2,57								
1.5	2,57	2.5	2,33								
1.6	2,50	2.6	1,67								

School M

School M valt op doordat er bij de follow-up meting sprake is van een daling in de wijze waarop de school zichzelf beoordeelt op alle thema's, behalve thema 6. Hiermee is de school van een gemiddelde > 2 op alle thema's terug gevallen op een gemiddelde > 2 op 4 thema's. Zowel thema 1: *Organisatie en beleid* als thema 4: *Communicatie met ouders, leerlingen en omgeving* worden bij de laatste meting veel lager beoordeeld. Met de inzet van het DI zien we dat het management op drie thema's een hogere beoordeling geeft dan de docenten.

Tabel M1: Gemiddelden school M aan de hand van ZBI 1,2 en DI m, d

	Meting	Thema 1	Thema 2	Thema 3	Thema 4	Thema 5	Thema 6
School	Instrument	M	M	M	M	M	M
M	ZBI 1	2,51	2,10	2,57	2,28	2,10	2,67
	DI m	2,50	3,00	4,00	4,00	2,50	5,00
	DI d	2,75	2,67	3,50	3,67	2,50	5,00
	ZBI 2	1,96	2,00	2,17	1,39	2,00	2,67

Op het niveau van de standaarden wordt inzichtelijker over welke specifieke onderdelen van het begaafdheidsprofiel de school niet tevreden is. Binnen thema 1 betreft dit vier standaarden die zich richten op onder andere de deskundigheid van docenten en het draagvlak binnen het team (standaard 1.4) te investeren in onderwijs voor hb-leerlingen. Ook binnen thema 2 zijn meerdere standaarden die betrekking hebben op de deskundigheid van docenten, bijvoorbeeld door instructie en werkvormen af te stemmen op hb-leerlingen, laag beoordeeld. Opvallend laag is standaard 2.6 en daarmee geeft de school nog niet tevreden te zijn over het bieden van mogelijkheden voor continuïteit in leren door afspraken met scholen in de eigen omgeving. Binnen thema 4 valt een lage score op standaard 4.3 op en daarmee geeft de school aan dat ouders nog onvoldoende betrokken worden bij de leerlingen en het begaafdheidsprofiel van de school. Standaard 5.3 binnen thema 5: *Profijt voor andere leerlingen* heeft de laagste score. Hierin wordt gevraagd hoe docenten differentiëren naar andere dan hb-leerlingen en of deze leerlingen keuzes mogen maken passend bij eigen strategieën.

Tabel M2: Gemiddelden school M op standaarden binnen de thema's ZBI-VO 2

Thema 1 Standaard		Thema 2 Standaard		Thema 3 Standaard		Thema 4 Standaard		Thema 5 Standaard		Thema 6 Standaard	
	M		M		M		M		M		M
1.1	2,50	2.1	1,88	3.1	2,11	4.1	1,50	5.1	1,80	6.1	2,40
1.2	2,25	2.2	1,25	3.2	2,31	4.2	2,00	5.3	3,00	6.2	3,00
1.3	1,82	2.3	2,00	3.3	2,00	4.3	1,11	5.3	1,00	6.3	2,67
1.4	1,43	2.4	3,00								
1.5	1,86	2.5	2,22								
1.6	1,70	2.6	1,17								

Scholen tranche 3

In tranche 3 viel een enkele school op door het grote verschil in beoordeling op de drie meetmomenten door een sterke groei of juist door terugval in ontwikkeling. Zo zagen we bij school O en U een gestage groei in ontwikkeling en viel met name school R op door een zeer sterke terugval bij de follow-up meting in vergelijking tot beide eerdere metingen. Hieronder kijken we nader naar de scores van school R en school U.

School R

Bij zowel de 1^e als de 2^e meting beoordeelde de school zich op 4 thema's voldoende. Bij de laatste meting met het ZBI-VO scoort de school op alle thema's < 2. Niet duidelijk is waarom de beoordeling bij de follow-up meting zo opvallend laag is. Zoals eerder aangegeven kunnen verschillende zaken hierbij een rol hebben gespeeld, zoals: wisseling in management, fusies, vertrek van functionarissen die een belangrijke taak vervulden binnen het

begaafdheidsprofiel, enzovoort. Duidelijk wordt hiermee wel dat eerder bereikte en als voldoende beoordeelde criteria onvoldoende waren geborgd in de school daarmee ook kwetsbaar in geval genoemde zaken zich voordoen.

Tabel R1: Gemiddelden school R aan de hand van ZBI 1,2 en DI m, d

School	Meting	Thema 1	Thema 2	Thema 3	Thema 4	Thema 5	Thema 6
	Instrument	M	M	M	M	M	M
R	ZBI 1	1,85	2,05	2,10	2,22	1,70	2,83
	DI m	3,30	2,58	3,86	3,00	3,00	5,00
	DI d	2,63	2,42	3,33	3,00	3,50	5,00
	ZBI 2	1,43	1,15	1,43	1,06	1,20	1,25

In tabel R2 zijn de gemiddelden van de standaarden binnen de thema's weergegeven. We lichten de standaarden met de laagste gemiddelden binnen een thema toe. Binnen thema 1: *Organisatie en beleid* valt de zeer lage score op standaard 1.4 op. Deze standaard richt zich op het draagvlak binnen het team te investeren in het afstemmen van het onderwijs op hb-leerlingen. Binnen thema 2 geeft de school met een zeer lage score op standaard 2.1: *er is een aangepast en uitgebalanceerd curriculum voor hb-leerlingen voor alle leerjaren en alle onderdelen van het onderwijs aanbod*, en 2.2: *er is sprake van een variatie in instructie, didactiek, werk- en groeperingsvormen*, aan dat het afstemmen van het onderwijs op hb-leerlingen nog in een startfase verkeert. In dit verband is het opvallend dat met de 1^e meting met het ZBI-VO de school op thema 2 > de situatie op de school > 2 beoordeelde. Standaard 3.3 binnen thema 3: *Zorg en begeleiding* richt zich ook op de deskundigheid van docenten en de wijze waarop de school al vorm en inhoud geeft aan een integrale aanpak. Een beoordeling van 0,78 op standaard 4.3 geeft aan dat ouders nauwelijks betrokken zijn bij het begaafdheidsprofiel van de school. Verder geeft de school aan dat er nog geen sprake is van enige flexibiliteit in het rooster zodat ook andere dan hb-leerlingen gebruik kunnen maken van bijvoorbeeld groepsoverstijgende activiteiten (standaard 5.1). Tenslotte geeft de school aan geen actieve bijdrage te leveren aan de verbetering van het begaafdheidsprofiel binnen het netwerk van BP scholen (standaard 6.3).

Tabel R2: Gemiddelden school R op standaarden binnen de thema's ZBI-VO 2

Thema 1 Standaard	M	Thema 2 Standaard	M	Thema 3 Standaard	M	Thema 4 Standaard	M	Thema 5 Standaard	M	Thema 6 Standaard	M
	1.1		1,75		2.1		0,88		3.1		1,78
1.2	1,50	2.2	0,75	3.2	1,54	4.2	1,67	5.3	2,00	6.2	1,50
1.3	1,18	2.3	1,14	3.3	0,88	4.3	0,78	5.3	1,00	6.3	0,67
1.4	0,86	2.4	1,57								
1.5	2,14	2.5	1,22								
1.6	1,00	2.6	1,17								

School U

School U valt op door een sterke ontwikkeling sinds de 1^e meting met het ZBI-VO, door van een gemiddelde > 2 op 3 thema's een vooruitgang te boeken naar een gemiddelde > 2 op alle thema's. Met de meting met het DI werd al een groei zichtbaar op thema 4: *Communicatie met ouders, leerlingen en omgeving* en 5: *Profijt voor andere*

leerlingen, maar gemiddeld bleef de school tevreden over 3 thema's (zie schema 1). Met het DI was het verschil in beoordeling tussen management en docenten opvallend bij thema 6, met een maximum resp. minimum score.

Tabel U1: Gemiddelden school U aan de hand van ZBI 1,2 en DI m, d

School	Meting	Thema 1	Thema 2	Thema 3	Thema 4	Thema 5	Thema 6
	Instrument	M	M	M	M	M	M
U	ZBI 1	2,45	1,90	2,67	1,67	1,90	2,00
	DI m	2,30	2,08	3,29	4,00	4,00	5,00
	DI d	3,50	3,33	3,67	2,83	4,00	0,00
	ZBI 2	2,04	2,49	2,57	2,11	2,50	2,50

In tabel U2 wordt zichtbaar op welke specifieke onderdelen de school nog ontwikkeling nodig is. Binnen thema 1 geeft de school met scores > 2 op standaard 1.3; 1.4 en 1.5 aan dat er al veel gerealiseerd is voor wat betreft aanpassingen in het curriculum, draagvlak binnen het team en de deskundigheid van het team, maar dat de beleidsvoering en borging van het één en ander (standaard 1.1 en 1.2), alsook de samenwerking en afstemming met vervolgoopleidingen (standaard 1.6) nog aandacht vraagt. Binnen thema 2 zien we dat de school op enkele onderdelen aangeeft dat wordt voldaan aan de criteria van een aangepast curriculum (2.1) en specifieke materialen (2.5). Met een score van 1,00 op standaard 2.6 geeft de school aan nog niet tevreden te zijn over het bieden van mogelijkheden voor continuïteit in leren door afspraken met scholen in de eigen omgeving. In standaard 4.1 komt dit aandachtspunt terug met de vraag of de scholen in de omgeving geïnformeerd zijn over het begaafdheidsprofiel dat de school voert. Daarmee lijkt school U vooral schoolintern gericht te zijn. Opgemerkt wordt dat bij de beoordeling van de huidige situatie op de school alleen de schoolleiding was betrokken.

Tabel U2: Gemiddelden school U op standaarden binnen de thema's ZBI-VO 2

Thema 1 Standaard	M	Thema 2 Standaard	M	Thema 3 Standaard	M	Thema 4 Standaard	M	Thema 5 Standaard	M	Thema 6 Standaard	M
	1.1		1,92		2.1		3,00		3.1		2,89
1.2	1,63	2.2	2,50	3.2	2,62	4.2	3,00	5.3	2,67	6.2	2,25
1.3	2,64	2.3	2,14	3.3	2,13	4.3	2,00	5.3	3,00	6.3	3,00
1.4	2,86	2.4	2,86								
1.5	2,29	2.5	3,00								
1.6	1,00	2.6	1,00								

Scholen tranche 4

In tranche 4 valt school Y op door een gestage groei bij elke meting van 1 thema, waarmee de school bij de laatste meting op 2 thema's > 2 scoort.

School Y

In tabel Y1 zien we dat de school op alle thema's een ontwikkeling heeft doorgemaakt en met de 2^e ZBI-VO meting op alle thema's hoger scoort dan met de 1^e ZBI-VO meting. Met een gemiddelde score > 2 of thema 1: *Organisatie en beleid* en 6: *Kwaliteitsverbetering en borging* lijkt deze school zich bij de ontwikkeling naar het

begeafdheidsprofiel eerst vooral te richten op het ontwikkelen van visie en beleid en het vastleggen hiervan in de organisatie.

Tabel Y1: Gemiddelden school Y aan de hand van ZBI 1,2 en DI m, d

School	Meting	Thema 1	Thema 2	Thema 3	Thema 4	Thema 5	Thema 6
	Instrument	M	M	M	M	M	M
Y	ZBI 1	0,85	1,00	0,77	0,61	0,50	0,17
	DI m	1,70	1,50	2,43	3,67	3,00	0,50
	DI d	2,00	2,08	1,83	3,00	2,00	1,00
	ZBI 2	2,07	1,73	1,73	1,67	1,80	2,42

In tabel Y2 wordt duidelijker op welke standaarden school Y eerst de focus heeft gelegd en op welke standaarden verdere ontwikkeling nodig is. De standaarden die > 2 scoren binnen thema 1 richten zich op de visie op onderwijs aan hb-leerlingen (1.1), de beleidsvoering, planning en wijze van evalueren hiervan (1.2) en het realiseren van samenwerkingsrelaties met vervolgoopleidingen (1.6). Meer ontwikkeling is nog nodig voor wat betreft het draagvlak binnen en deskundigheid van het team (standaard 1.4 en 1.5). Dit laatste zien we terug in thema 2: *Onderwijs en leren* bij standaard 2.2, waarin gevraagd wordt of docenten hun instructie en werkvormen afstemmen op de hb-leerlingen, standaard 2.3 over de inzet van het leerlingvolgsysteem, standaard 2.5 over de inzet van specifieke leermiddelen en materialen en 2.6 over samenwerkingsafspraken met scholen in de omgeving over passend onderwijs voor hb-leerlingen. Met scores < 2 op alle standaarden binnen thema 3: *Zorg en begeleiding* geeft de school aan dat zowel de identificatie als begeleiding van hb-leerlingen verdere ontwikkeling vraagt. Hetzelfde geldt voor thema 4: *Communicatie met ouders, leerlingen en omgeving*. Verder wordt duidelijk dat andere dan hb-leerlingen nog niet kunnen profiteren van flexibiliteit in het rooster (standaard 5.1) en dat de wijze waarop geplande verbeteringen/ontwikkelingen en bereikte doelen zichtbaar zijn voor het gehele team en worden geëvalueerd nog voor verbetering vatbaar is.

Tabel Y2: Gemiddelden school Y op standaarden binnen de thema's ZBI-VO 2

Thema 1 Standaard	M	Thema 2 Standaard	M	Thema 3 Standaard	M	Thema 4 Standaard	M	Thema 5 Standaard	M	Thema 6 Standaard	M
	1.1		2,50		2.1		2,00		3.1		1,89
1.2	2,38	2.2	1,25	3.2	1,54	4.2	1,67	5.3	3,00	6.2	3,00
1.3	2,09	2.3	1,60	3.3	1,88	4.3	1,56	5.3	2,00	6.3	3,00
1.4	1,71	2.4	2,71								
1.5	1,14	2.5	1,44								
1.6	2,00	2.6	1,17								

5.3. Standaarden en indicatoren

De beoordeling van de scholen op het niveau van de standaarden en indicatoren binnen de onderscheiden zes thema's kan meer inzicht geven in waar verschillen tussen scholen liggen. Uit de gemiddelden op het niveau van de thema's werd duidelijk welke thema's hoger dan wel lager werden beoordeeld. Door nu binnen de thema's op het niveau van standaarden een overzicht te geven van indicatoren, die gemiddeld > 2 en < 2 scoren, wordt

duidelijker welke specifieke onderdelen van het ZBI-VO op alle scholen al op een voldoende niveau zijn en welke meer ontwikkeltijd vragen. Het totaal overzicht van de gemiddelde scores van de tranches op alle indicatoren, het totaal gemiddelde alsook de spreiding van de beoordelingen en een beschrijving van standaarden en de indicatoren die gemiddeld de laagste score hebben, zijn weergegeven in bijlage 2.

5.3.1 Gemiddelden tranches thema's ZBI-VO 2: indicatoren

Per thema en standaard geven we een overzicht van de indicatoren met een gemiddelde score < 2 bij meerdere tranches en in totaal en indicatoren waarbij meer dan de helft van de gezamenlijke scholen (n = > 12) de feitelijke situatie op de school < 2 beoordeelt. Eerst geven we telkens per thema een impressie van de onderdelen waarover de scholen al tevreden zijn. We geven de indicatoren waarvan het totaal gemiddelde > 2,00 is en alle tranches een gemiddelde score > 2 hebben.

Thema 1: Organisatie en beleid

Binnen thema 1 vonden we 16 indicatoren met een totaal gemiddelde > 2,00 en een gemiddelde > 2 bij alle tranches, waarvan vijf indicatoren zelfs een totaal gemiddelde > 2.50 hebben t.w.: 1.1; 1.8; 2.1; 3.1 en 5.3 (zie tabel ZBI-VO 1: indicatoren thema 1, bijlage 2). Hiermee wordt duidelijk dat scholen in ieder geval de visie op onderwijs en onderwijs voor hb-leerlingen hebben beschreven, alsook welke keuze de school daarin heeft gemaakt, bijvoorbeeld door te compacten of een plusklas. Docenten zijn volgens de scholen bekend met de theoretische uitgangspunten en mogelijkheden van de school. De voor hb-leerlingen geplande activiteiten worden in het jaarplan aangegeven en op alle scholen zijn aanvullingen op het curriculum mogelijk. Verder geven scholen aan dat ze om kunnen gaan met verschillen tussen leerlingen en er sprake is van een functionaris die de opgezette (leer)lijn voor hb-leerlingen coördineert. Ook geven scholen aan dat hb-leerlingen gebruik maken van wat de school biedt en dat enkele docenten hierin kunnen ondersteunen.

Verder vonden we bij thema 1 binnen elke standaard indicatoren met een gemiddelde score < 2, in totaal 22. We bespreken alleen indicatoren waar alle of drie tranches < 2 scoren én indicatoren waarvan het totaal gemiddelde < 2 is en/of meer dan de helft van de scholen < 2 scoort.

Indicator 2.7, 4.6, 5.2, 5.4, 6.6 en 6.10 worden door scholen in alle tranches < 2 beoordeeld, waarvan 5.2, 5.4 en 6.10 door meer dan de helft van het totaal aantal scholen < 2 wordt beoordeeld. 5.2 en 5.4 hebben betrekking op het aantal docenten dat ECHA resp. op een andere wijze geschoold is. 6.10 heeft te maken met het aangeven door de school wat de meeropbrengst is voor leerling en school van geboden (verrijkings)mogelijkheden buiten de school. 2.7, 4.6 en 6.6 richten zich op resp.: het informeren van ouders aan de hand van een jaarverslag, het kunnen signaleren van onderpresteren door alle docenten die lesgeven aan hb leerlingen en, het aangeven van leerdoelen voor buitenschoolse activiteiten.

3.8, 4.4, 4.5, en 6.9 worden in drie tranches < 2 beoordeeld waarvan 6.9 door meer dan de helft van de scholen. 3.8 vraagt of er sprake is van een doorgaande lijn in de aanvullingen die de school realiseert op het curriculum en 4.4 of alle docenten die lesgeven aan hb leerlingen rekening houden met de verschillende leerstijlen van deze leerlingen. 4.5 vraagt of alle docenten die lesgeven aan hb leerlingen deze leerlingen ook kunnen signaleren/herkennen. Opvallend is dat ook de scholen met de meeste ervaring in het lesgeven aan hb-leerlingen, tranche 1 en 2, op deze indicator gemiddeld < 2 scoren, iets dat we ook zien bij bijvoorbeeld indicator 4.4. Hiermee lijken dit onderdelen van het begaafdheidsprofiel die dan wel meer ontwikkeltijd vragen, dan wel kritischer worden

beoordeeld, naarmate docenten meer ervaring hebben, een tendens die we bijvoorbeeld ook zagen bij meting 2 met het DI.

De indicatoren 1.3; 2.5; 5.5; 6.5; 6.7; 6.8 tenslotte scoren een totaal gemiddelde < 2 , waarbij het lagere gemiddelde met name door scores van scholen uit tranche 3 en 4 worden bepaald. Het gaat hier dus mogelijk om profielkenmerken die meer ontwikkeltijd vragen of waar scholen zich pas na enige tijd op richten. 1.3 vraagt of de school in het schoolplan heeft beschreven hoe het onderwijs wordt afgestemd op de pedagogische behoeften van hoogbegaafde leerlingen; 2.5 of geplande activiteiten periodiek worden geëvalueerd; 5.5 of er per bouw een minimaal aantal docenten specifiek geschoold is met betrekking tot hoogbegaafdheid en 6.5, 6.7 en 6.8 of de school beschreven heeft op welke wijze buitenschoolse activiteiten zijn georganiseerd en hoe leerlingen hiervoor worden geselecteerd.

Hiermee is op het niveau van organisatie en beleid voor de gezamenlijke BP scholen al het nodige gerealiseerd in de voorwaardelijke sfeer, zoals welke uitgangspunten de school hanteert bij de inrichting van het onderwijs voor de hb-leerlingen. Verder wordt hiermee duidelijk dat de deskundigheid van docenten in het lesgeven aan hb-leerlingen op zowel individueel, als vak en organisatie niveau een onderwerp is dat nog steeds verdere ontwikkeling vraagt (indicatoren van standaard 4 en 5). Verder zien we dat het plannen, vastleggen, evalueren en borgen van ontwikkelingen nog de nodige aandacht vraagt van scholen (indicatoren standaard 1 en 6 voor tranche 3 en 4).

Thema 2: Onderwijs en leren

Binnen thema 2 vonden we 11 indicatoren met een totaal gemiddelde score $> 2,00$ en een gemiddelde > 2 bij alle tranches, waarvan zes indicatoren met een totaal gemiddelde > 2.50 t.w.: 3.1; 4.5; 4.7; 5.4; 5.7 en 5.9 (zie tabel ZBI-VO 2: indicatoren thema 2, bijlage 2). Het betreft bij deze zes indicatoren zaken als: het beschikken over een leerlingvolgsysteem, een schoolklimaat waarin er onderlinge acceptatie is bij leerlingen voor verdiepen en verbreden, en waarin leerlingen kunnen deelnemen aan nationale competities, zoals Olympiades, het beschikken over ICT materialen en ruimtes voor buiten curriculaire leeractiviteiten. De overige indicatoren met een totaal gemiddelde > 2 hebben te maken met mogelijkheden die de scholen al bieden om onderdelen uit het curriculum te schrappen of te compacten en de bereidheid binnen het team talent de ruimte te geven. Ook geven scholen aan dat de leerlingen het excelleren en versnellen onderling accepteren.

Binnen elke standaard van thema 2 vonden we indicatoren die < 2 scoren, in totaal 18. We bespreken alleen indicatoren waar alle of drie tranches < 2 scoren én indicatoren waarvan het totaal gemiddelde < 2 is en/of meer dan de helft van de scholen < 2 scoort.

Indicator 2.3; 3.5; 5.3; 6.1; 6.2; 6.3 en 6.6 worden door scholen in alle tranches < 2 beoordeeld, waarbij opvalt dat het steeds meer dan de helft van het totaal aantal scholen betreft. Indicator 2.3 vraagt in hoeverre er al sprake is van het groeperen van leerlingen naar niveau, leerdoel en interesse. 3.5 of leerlingen hun leervorderingen zichtbaar kunnen maken middels een portfolio en 5.3 of in lokalen zichtbaar is welke materialen en voorzieningen er beschikbaar zijn voor het leren naast het reguliere curriculum. Hiermee wordt zichtbaar dat naarmate de afstemming op behoeften van hb-leerlingen specifiek en individueler wordt scholen hier kennelijk meer tijd voor nodig hebben om het te realiseren. Alle indicatoren binnen standaard 6, die < 2 scoren hebben betrekking op afspraken die de school heeft met andere scholen, zowel vo als po, in het samenwerkingsverband dan wel in netwerken in de eigen regio, over het onderwijs, de zorg en begeleiding van hb-leerlingen op de gezamenlijke scholen.

Het geheel samenvattend lijkt er op de gezamenlijke BP scholen een basis te zijn voor het afstemmen van onderwijs en leren op hb-leerlingen, door onder andere een klimaat waarin excelleren geaccepteerd is en docenten bereid zijn talent de ruimte te geven. Echter over de mate waarin dit op de verschillende scholen al is gerealiseerd zijn de scholen (nog) niet tevreden. Verder lijken scholen nog beperkt als kenniscentrum voor hun omgeving op te treden.

Thema 3: Zorg en begeleiding

Binnen thema 3 hebben 15 indicatoren een totaal gemiddelde score > 2 en een gemiddelde > 2 bij alle tranches, waarvan negen indicatoren een totaal gemiddelde > 2,50, t.w.: 1.1; 1.8; 2.2; 2.3; 2.4; 2.7; 2.8; 3.7 en 3.8 (zie tabel ZBI-VO 3: indicatoren thema 3, bijlage 2). Deze negen indicatoren hebben betrekking op: de aanmeldingsprocedure en leerlingbesprekingen, taken en verantwoordelijkheden van de zorgcoördinator, het onderkennen dat hb-leerlingen ook extra begeleiding nodig (kunnen) hebben, en een duidelijk aanspreekpunt voor zorgvragen hebben. De overige zes indicatoren, waarvan scholen aangeven dat het al wel in uitvoering is, richten zich op procedures voor het herkennen en signaleren van begeleidingsbehoeften, het inzetten van het LVS om opvallende (leer)ontwikkelingen te evalueren en het geven van begeleiding in geval er sprake is van bijvoorbeeld onderpresteren.

Bij negen indicatoren van thema 3 vonden we een score < 2. We bespreken hier de indicatoren waar alle of drie tranches < 2 scoren én indicatoren waarvan het totaal gemiddelde < 2 is en/of meer dan de helft van de scholen < scoort.

Indicator 3.4 en 3.5 worden door scholen in alle tranches < 2 beoordeeld, waarbij indicator 3.4 zelfs door meer dan de helft van de scholen. De laagst gemiddelde score vonden we bij tranche 4. Indicator 3.4 vraagt of er lesobservaties plaatsvinden om docent-leerling interacties te evalueren en 3.5 heeft betrekking op het leren werken met handelingsplannen in de klas. Indicator 1.4 en 3.1 worden door drie tranches, t.w. tranche 2, 3 en 4, < 2 beoordeeld. 1.4 heeft betrekking op de inzet van een breed spectrum van gekwalificeerd testen ten behoeve van de identificatie van hb-leerlingen en 3.1 het kunnen bieden van begeleiding aan hb-leerlingen in de klas.

Duidelijk wordt hiermee dat er op de gezamenlijke BP scholen voor de zorg en begeleiding van hb-leerlingen, in de voorwaardelijke sfeer sprake is van een redelijke basis, maar dat er op het uitvoeringsniveau, met name voor wat betreft een integrale aanpak binnen klassen, verdere ontwikkeling nodig is.

Thema 4: Communicatie met ouders, leerlingen en omgeving (zie tabel ZBI-VO 4, bijlage 2)

Binnen thema 4 hebben acht indicatoren een totaal gemiddelde > 2 en een gemiddelde > 2 bij alle tranches, waarvan twee indicatoren een totaal gemiddelde > 2.5, te weten indicator 1.5: *Procedures voor tussentijdse aanmelding zijn helder*, en 3.1: *De wijze waarop ouders worden betrokken bij de school is beschreven in de schoolgids*. De overige zes indicatoren richten zich op: de bekendheid van het begaafdheidsprofiel bij toeleverende basisscholen, en ook bij ouders, zowel voor wat betreft onderwijs als voor begeleiding. Ouders spelen volgens scholen ook een belangrijk rol bij het geven van informatie over hun kind. Verder geven scholen aan dat hb-leerlingen goed op de hoogte zijn van de mogelijkheden van de school.

Bij zeven indicatoren vonden we een totaal gemiddelde score < 2, waarbij twee indicatoren door alle tranches < 2 worden beoordeeld, te weten indicator 3.3 en 3.9. Beide indicatoren hebben betrekking op de mate waarin ouders actief worden betrokken bij het begaafdheidsprofiel van de school. Indicator 3.3 wordt zelfs door 22 van de 25 scholen < 2 beoordeeld en 3.9 door 16 scholen. Hiermee wordt de eerder gevonden ontevredenheid van

ouders over hun betrokkenheid bij het profiel van de school bevestigd (zie hoofdstuk 2.3). Verder vonden we vijf indicatoren die door drie tranches < 2 werden beoordeeld: 1.2, 1.3, 1.4, 1.6 en 3.2. Binnen standaard 1 betreft het allemaal indicatoren die vragen in hoeverre er sprake is van afspraken met scholen po en vo in de omgeving van de BP school. 3.2 heeft weer betrekking op de betrokkenheid van ouders bij het profiel van de school.

Samenvattend kunnen we stellen dat de gezamenlijke BP scholen nog beperkt gericht zijn op de communicatie met hun directe omgeving, of het nu ouders of andere scholen betreft. Daarmee lijkt de expertisefunctie van de school nog beperkt, met name als het de afstemming van onderwijs/ zorg op hb-leerlingen betreft. Eerder zagen we dit bij thema 2.

Thema 5: Profijt voor ander leerlingen

Binnen thema 5 hebben vijf indicatoren een totaal gemiddelde > 2 en een gemiddelde > 2 bij alle tranches, waarvan drie indicatoren een totaal gemiddelde > 2.5 hebben, te weten: 1.5, 2.1 en 2.3. Hiermee geven scholen aan dat alle leerlingen gebruik kunnen maken van contacten met vervolgonderwijs ten behoeve van projecten en studieonderdelen, en dat er een signaleringssysteem is voor de zorgbehoeften van leerlingen en het betrekken van (meerdere) docenten bij de uitvoering van een handelingsplan. Ook geven scholen aan dat er voor alle leerlingen verschillende soorten uren zijn er dat de zorgbehoefte van leerlingen wordt vertaald naar handelingsplannen.

Drie indicatoren hebben een totaal gemiddelde < 2 bij meerdere tranches, t.w. 1.2, 1.3 en 1.4, waarvan 1.2 en 1.3 door resp. 17 en 14 scholen met een 0 of 1 worden beoordeeld. Beide indicatoren hebben te maken met de mate waarin docenten de ruimte hebben zowel de dag- als weekplanning te flexibiliseren. 1.4 vraagt of alle leerlingen gebruik kunnen maken van groepsoverstijgende activiteiten (zie ook tabel ZBI-VO 5, bijlage 2).

Met de totaal gemiddelden > 2 geven de gezamenlijke BP scholen aan dat er mogelijkheden zijn op leerlingen afgestemde begeleiding te geven, echter in combinatie met de indicatoren waarover scholen nog niet tevreden zijn, blijkt dit nog beperkt vertaald naar een integrale aanpak (zie ook thema 3).

Thema 6: Kwaliteitsverbetering en borging

Binnen thema 6 zien we dat zeven indicatoren een totaal gemiddelde > 2 hebben en een gemiddelde > 2 bij alle tranches, waarvan vijf indicatoren een totaal gemiddelde > 2.5. Het betreft indicator 2.1, 2.2, 2.3, 3.1 en 3.2 (zie tabel ZBI-VO 6, bijlage 2). Scholen geven hiermee aan dat ze aanwezig zijn bij netwerkbijeenkomsten voor zowel de BP scholen als het landelijke scholennetwerk en dat ze met deze deelname bijdragen aan of impulsen geven voor de kwaliteitsverbetering en borging van onderwijs aan hb-leerlingen.

Twee indicatoren hebben een totaal gemiddelde < 2 bij meerdere tranches: 1.3 en 1.5. In beide gevallen scoren scholen uit tranche 2 < 2. De indicatoren hebben betrekking op de wijze waarop schoolintern kwaliteitsafspraken worden gemanaged en teambreed worden gecommuniceerd.

De beoordelingen binnen dit thema zijn in zoverre opvallend te noemen omdat we eerder vonden dat scholen nog vooral schoolintern gericht zijn en er nog relatief veel ontwikkeling nodig is op het gebied van visie en beleid voor hb-leerlingen en de borging hiervan.

6. Conclusie en discussie

De centrale vraag bij de follow-up meting met het ZBI-VO was of zich in de resultaten patronen aftekenden en of hierin een bepaalde trend waarneembaar is. Alvorens we deze vraag beantwoordden hebben we de betrouwbaarheid van het instrument getoetst. En met een hoge alpha ($\alpha = .979$), ook op alle thema's van het ZBI-VO afzonderlijk, kunnen we stellen dat het ZBI-VO een betrouwbare lijst is om het begaafdheidsprofiel van scholen te beoordelen.

De profielen van de scholen op grond van de gemiddelde scores op de follow-up meting met het ZBI-VO eind 2012 / begin 2013, alsook de gemiddelde scores van de eerste meting met het ZBI-VO en de tweede meting met het DI, zijn weergegeven in schema 1 (pag. 14) en in de tabellen van bijlage 1. We vonden vergelijkbare 'bewegingen' / patronen binnen alle tranches met de inzet van verschillende instrumenten, nl.: de ZBI-VO beoordeling ligt veelal 'hoger' dan de beoordeling met het DI. Bij de tweede meting hebben we al aangegeven dat er mogelijk sprake is van een grotere nuance in de antwoorden en hoe naar een situatie op de school wordt gekeken bij de inzet van een diepte-interview. Tevens hebben we met de DI meting een significant verschil gevonden in hoe managers en docenten naar de situatie op de school aankijken. Dit verschil beïnvloedde veelal de totaal gemiddelde beoordeling naar beneden. Met de follow-up meting met het ZBI-VO zagen we dat in vier gevallen alleen personen met een management taak betrokken zijn geweest bij de beoordeling van de huidige situatie op de school, wat van invloed kan zijn geweest op het uiteindelijke resultaat (school C en school U).

De gevonden verschillen in scoreprofielen tussen de tranches bleken niet langer significant en daarmee zijn het aantal jaren ondervinding en deelname aan het project niet langer bepalend voor het profiel dat een school neerzet. We vonden dat met name scholen uit tranche 4 een substantiële stap voorwaarts hebben gezet en daarmee lijkt het investeren in het begeleiden van scholen een positief effect te hebben op de ontwikkeling van een school. De verschillen binnen de tranches blijven evenwel groot.

Bij de tranches 1, 2 en 3 vonden we scholen die de situatie op de school bij de follow-up meting lager beoordeelden dan bij de eerdere metingen. Verder zagen we scholen die dan wel een sterke groei lieten zien dan wel een sterke terugval in beoordeling over een periode van drie jaar. Een tiental scholen bleef op hetzelfde niveau, t.w. school E en F uit tranche 1, school G, L en N uit tranche 2, school P, Q S en T uit tranche 3 en school W uit tranche 4 en lieten daarmee relatief geen groei zien. De scholen die het meest opvielen zijn kort beschreven. Hierbij hebben we ook de gemiddelden op het niveau van de standaarden weergegeven om zodoende een verklaring te vinden voor de opvallende score. Deze was in de meeste gevallen terug te voeren op een veel lagere of hogere beoordeling op een standaard waardoor het gemiddelde van een thema naar beneden of juist naar boven werd beïnvloed. Een thema dat regelmatig terugkwam als verklaring van een lagere beoordeling is de betrokkenheid en draagvlak van het team (school B, D, L, M, R en Y), deskundigheid van het team (school B, C, D, H, L, M, R en Y) met name als het gaat om het realiseren van differentiatie, onder andere door: aanpassingen in het curriculum en het afstemmen van instructie en werkvormen op hb-leerlingen. Zaken die verder aanbod kwamen waren de flexibiliteit in het rooster, visie, beleidsvoering en borging, betrokkenheid van ouders en samenwerkingsrelaties met de omgeving. Zoals we op basis van de bevindingen van de 2^e meting aangaven is er bij het implementeren van een vernieuwing niet zozeer sprake is van een lineair proces maar eerder van een cyclisch proces, daarmee aangevend dat er telkens op basis van resultaten bijstellingen maar mogelijk ook verschuivingen in prioritering plaatsvinden. En hiermee kan de aandacht van een school in een bepaalde periode uitgaan naar

slechts enkele onderdelen van de vernieuwing, waarmee de ontwikkeling op andere onderdelen voor een kortere of langere periode stagneert.

Over het geheel genomen zagen we dat er slechts bij enkele scholen sprake is van continuïteit in de ontwikkeling van het begaafdheidsprofiel en dat hiervan in beperkte mate sprake is op de gezamenlijke BP scholen. Een verklaring hiervoor kan zijn dat scholen, naarmate ze meer kennis en ervaring opdoen, kritischer worden naar het eigen bekwaamheidsniveau en de feitelijke situatie daarmee relatief lager beoordelen dan aanvankelijk het geval was. Dit constateerden we eveneens op grond van de resultaten op de 2^e meting en hebben toen, in navolging van Leitwood *et al.* (2008) aangegeven dat in een 'eind- of gevorderde fase van een verandering' zaken als brede betrokkenheid en eigenaarschap een belangrijke rol gaan spelen, waardoor alle betrokkenen een realistischer beeld krijgen van en kritischer kijken naar het eigen niveau van handelen.

Vervolgens hebben we gekeken naar de resultaten op het niveau van de indicatoren zoals deze voor de standaarden binnen elk thema zijn onderscheiden. We hebben hierbij zowel gekeken naar indicatoren waarop de gezamenlijke scholen een gemiddelde beoordeling > 2 gaven als indicatie van criteria waaraan alle scholen voldoen, als naar indicatoren waarop de gezamenlijke scholen een gemiddelde beoordeling < 2 hadden.

We vonden dat op de gezamenlijke BP scholen:

- op het niveau van organisatie en beleid (thema 1) in de voorwaardelijke sfeer er sprake is van een basis van waaruit het onderwijs en de begeleiding van hb-leerlingen verder kan worden vormgegeven. Zo is de visie van de school op onderwijs beschreven en geven scholen in een jaarplanning aan welke activiteiten er zijn opgezet ten behoeve van hb-leerlingen. Op alle scholen is er sprake van een functionaris met een coördinerende taak ten behoeve van het hoogbegaafdenbeleid. Daarnaast vonden we dat op het niveau van organisatie en beleid de deskundigheid van docenten alsook het plannen, vastleggen, evalueren en borgen van ontwikkelingen nog de nodige aandacht vraagt om het één en ander ook daadwerkelijk te kunnen realiseren. Eerder vonden we ook dat scholen zich onvoldoende lijken te richten op personen en op de concrete inrichting van het onderwijs voor hb-leerlingen en dat docenten veelal nog niet zijn toegerust om effectief les te geven aan hb-leerlingen (De Boer, Brakke & Minnaert, 2012, 2013). Met de resultaten van de follow-up blijft dit beeld onveranderd.
- op het niveau van onderwijs en leren (thema 2) er eveneens een basis aanwezig is voor de afstemming hiervan op hb-leerlingen, bijvoorbeeld omdat het excelleren van leerlingen volledig wordt geaccepteerd, docenten in principe bereid zijn talent 'de ruimte te geven' en beschikbare materialen en ruimtes dit mogelijk maken. Over de mate waarin het één en ander op de verschillende scholen al is gerealiseerd, bijvoorbeeld doordat docenten differentiëren en hun instructie en didactiek afstemmen op behoeften van hb-leerlingen, zijn de scholen echter nog niet tevreden. Daarnaast lijken scholen nog beperkt als kenniscentrum voor hun omgeving op te treden.
- bij thema 3 aan meerdere condities wordt voldaan om de zorg voor en begeleiding van hb-leerlingen vorm te geven. Zo geven scholen aan dat procedures voor aanmelding, signalering enz. helder zijn en dat voor de begeleiding een beroep kan worden gedaan op specialisten binnen en buiten de school. Op het integrale uitvoeringsniveau valt er echter nog veel winst te halen. Zo behoort het werken met handelingsplannen nog niet tot het handelingsrepertoire van docenten en vindt er nog onvoldoende scholing en reflectie op het docenthandelen in de klas plaats.

- nog beperkt gericht zijn op de communicatie met hun directe omgeving, of het nu ouders of andere scholen betreft (thema 4). Daarmee lijken scholen nog onvoldoende invulling te geven aan hun expertisefunctie voor hun omgeving, met name als het de afstemming van onderwijs/ zorg op hb-leerlingen betreft. Eerder zagen we dit bij thema 2.
- als we kijken naar het profijt voor andere leerlingen (thema 5) en dan met name naar de indicatoren waarover scholen nog niet tevreden zijn wordt de eerdere opmerking over het verder ontwikkelen van een integrale aanpak versterkt (zie thema 3). Belangrijk aandachtspunten hierin zijn de flexibiliteit in het rooster en keuzemogelijkheden voor leerlingen.
- op het niveau van kwaliteitsverbetering en borging (thema 6) er schoolintern meer aandacht nodig is voor het evalueren van ontwikkelingen en de betrokkenheid van het team hierbij. Dit versterkt eerder gevonden resultaten dat er nog relatief veel ontwikkeling nodig is op het gebied van visie en beleid voor hb-leerlingen en de borging hiervan. Verder geven scholen aan betrokken te zijn op elkaar en een bijdrage te willen leveren aan de versterking van het begaafdheidsprofiel.

6.1. Aanbevelingen ter effectuering van het begaafdheidsprofiel

Op basis van de resultaten van de follow-up meting en resultaten uit eerdere metingen doen we hieronder aanbevelingen ter versterking van het begaafdheidsprofiel op de gezamenlijke BP scholen.

Het begaafdheidsprofiel vraagt van scholen maatregelen ter versterking van het onderwijs en de begeleiding van hb-leerlingen integraal op te nemen in het beleid van de school. Met de tweede meting is daarbij gewezen op het belang van de rol van de schoolleider bij zowel het initiëren en ondersteunen van het proces als het implementeren van de verandering en/of verbetering binnen de school. Belangrijk aandachtspunt hierbij is de betrokkenheid van docenten en hun kijk op de beoogde veranderingen. Vanuit de literatuur hebben we in dit verband gewezen op het belang van het installeren van een zogenoemd 'veranderteam', bestaande uit docenten en specialisten in de school, met de schoolleider als bindende kracht om grotere betrokkenheid te genereren. Tevens wordt hiermee een ingezette verandering minder kwetsbaar en afhankelijk van slechts enkele personen binnen een school. Met de resultaten uit de follow-up constateren we dat, ondanks dat er aandacht is voor visie en beleid, dit nog beperkt doordringt op de werkvloer en de variatie binnen scholen op alle levels groot is. Zo blijkt bijvoorbeeld het draagvlak onder docenten, ook na meerdere projectjaren, onvoldoende. Veelal is er wel sprake van een hb-coördinator en/of 'kartrekker', die zeer gedreven is het profiel tot uitvoer te brengen. Daarnaast zou er evenwel steeds sprake moeten zijn van een werkgroep, gefaciliteerd vanuit het management, die mede verantwoordelijk is voor het vertalen van visie en beleid naar de werkvloer. Zonder facilitering vanuit het management loopt deze werkgroep of dit veranderteam het risico een 'eilandfunctie' binnen de school te hebben, hetgeen belemmerend werkt voor het daadwerkelijk van de grond komen van het profiel. In dit verband is het operationaliseren van de kwaliteitscyclus belangrijk om daarmee de borging van verworven kennis en inzichten veilig te stellen én onderlinge communicatie en afstemming schoolintern te versterken.

Consequentie van bovenstaande is dat het management in samenspraak met deze werkgroep moet investeren in het (door)ontwikkelen, beschrijven en vastleggen van visie en beleid met betrekking tot onderwijs en begeleiding van begaafde leerlingen in de daarvoor op school gehanteerde documenten en dit, meer dan blijkt uit de resultaten van de verschillende metingen, moet vertalen in consequenties voor de flexibiliteit in/ van de

organisatie, het handelen in de onderwijspraktijk en daarmee veronderstelde deskundigheid van betrokken docenten en specialisten. Het afstemmen van het professionaliseringsbeleid voor alle betrokken functionarissen in de school is hierop een logisch vervolg.

Met het op deze wijze investeren in personen kan grotere betrokkenheid van docenten bij het begaafdheidsprofiel van de school worden gecreëerd en daarmee kan draagvlak binnen het team ontstaan te (willen/kunnen) investeren in een professionele ontwikkeling om datgeen, wat de visie van de school op onderwijs en begeleiding van hb-leerlingen vraagt van de deskundigheid van docenten en specialisten, ook na te streven. Het is vervolgens weer aan het management docenten en specialisten te motiveren en in ruime mate te faciliteren zich te professionaliseren door mogelijkheden te bieden kwalitatief hoogwaardige (na)scholing te volgen, zo mogelijk op master niveau, en schoolintern ruimte tot (collegiale) intervisie te creëren, onder andere door lesobservaties, en daarmee de professionele dialoog gaande te houden.

Voor het doorontwikkelen en daarmee versterken van de uitgangspunten van een integrale aanpak is professionalisering van alle docenten die lesgeven aan hb-leerlingen noodzakelijk. De resultaten van alle metingen gaven aan dat de deskundigheid van docenten, ook voor scholen met een langere historie van het afstemmen van onderwijs op hb-leerlingen, aandachtspunt blijft. Docenten zelf en ook leerlingen blijken niet tevreden over de deskundigheid met betrekking tot hoogbegaafdheid en de wijze van lesgeven aan hb-leerlingen. Omdat in de derde meting eveneens bleek dat docenten onvoldoende kennis hebben van competenties van effectieve docenten van hb-leerlingen zou professionalisering van docenten in ieder geval de volgende onderwerpen moeten inhouden:

- kennis over en inzicht in (uitingsvormen van) hoogbegaafdheid, behoeften van hb-leerlingen en de daarbij behorende docentkenmerken en competenties,
- het onderwijsmodel waarvoor de school heeft gekozen en de daarbij behorende inrichting van het vak, de didactiek en keuzemogelijkheden voor hb-leerlingen,
- kennis en vaardigheden over differentiatievormen t.b.v. hb-leerlingen in de reguliere les, waarbij geadviseerd wordt uitgangspunten uit motivatietheorieën integraal mee te nemen ten behoeve van het docenthandelen en kunnen creëren van een, ook voor hb-leerlingen, motiverende leeromgeving,
- kennis en vaardigheden om het werken met handelingsplannen in de les te realiseren als onderdeel van differentiatie en afstemmen op specifieke kenmerken en behoeften van individuele hb-leerlingen.

Naast het vergroten van de deskundigheid van docenten vraagt ook het versterken van de zorgstructuur t.b.v. hb-leerlingen en daarmee van de deskundigheid van specialisten binnen de school aandacht. Specialist binnen de school zouden, zoals eerder aangegeven, deel moeten uitmaken van de werkgroep of het veranderteam en hiertoe gefaciliteerd zijn vanuit het management. Voor het vergroten van de eigen (diagnostische) kennis van zorgbehoeften van hb-leerlingen en daarbij passende begeleidingsvormen is veelal specialistische scholing noodzakelijk, waartoe mogelijkheden moeten worden gecreëerd. Verder wordt geadviseerd zorgfunctionarissen van de verschillende BP scholen op jaarbasis regelmatig met elkaar kennis en vaardigheden te doen uitwisselen door middel van collegiale intervisie/consultatie, dan wel dat deze functionarissen zich aansluiten bij de bestaande intervisiegroep van het Centrum voor Begaafdheid Onderzoek (CBO) van de Radboud Universiteit in Nijmegen.

De resultaten van de verschillende metingen tonen aan dat verdere ontwikkeling nodig is ten aanzien van:

- het identificeren van hb-leerlingen door de inzet van een breed spectrum aan gekwalificeerde testen en observaties-instrumenten om daarmee zo veel als mogelijk zicht te krijgen op kenmerken en behoeften van hb-leerlingen,
- het vertalen van leerlinggegevens, ook verkregen vanuit het LVS, in gewenst docenthandelen in de lespraktijk,
- het toepassen en borgen van de cyclus van planmatig handelen in ook het evalueren, plannen en uitvoeren van de begeleiding van hb-leerlingen.

Een belangrijk verbeterpunt betreft de communicatie met en betrokkenheid van hb-leerlingen zelf en hun ouders, met name omdat beide groepen met name bij de derde meting aangaven hierover niet tevreden te zijn. Bij leerlingen kan gedacht worden aan het inrichten van een leerlingenparlement, waarin hb-leerlingen uit verschillende leerjaren zitting hebben, enkele keren per jaar bijeen komen en met elkaar in gesprek zijn over onderwijs- en begeleidingskwesties die hen betreffen. Dit leerlingenparlement heeft een stem in de keuzes die op de school worden gemaakt in het onderwijsprogramma voor hb-leerlingen.

Een vergelijkbare vorm wordt voorgesteld voor ouders van hb-leerlingen. Ouders die een resonansgroep vormen, waaraan andere ouders kwesties kunnen voorleggen, die vervolgens aan de school worden teruggekoppeld. De werkgroep van specialisten en docenten van de school, of het veranderteam, zou als intermediair kunnen optreden tussen zowel belangen van leerlingen als ouders en school. Zowel leerlingen als ouders kunnen op deze wijze grotere betrokkenheid ervaren bij en door de school en, door het aan de kaak stellen van verschillende zaken, bijvoorbeeld de deskundigheid van docenten en keuzemogelijkheden in het curriculum, op onderdelen invloed uitoefenen op de wijze waarop de school invulling geeft aan het profiel.

Tot slot wijzen we erop dat het delen en spreiden van kennis en kunde tussen de BP scholen onderling, met andere scholen en met de omgeving aandacht vraagt. Met het versterken van de interne communicatie en daarmee borging van profielkenmerken, zoals hierboven is aangegeven, ontstaan daartoe ook meer mogelijkheden. Scholen die het begaafdheidsprofiel voeren hebben een belangrijke taak in het versterken en uitbreiden van de kennis en ervaringen onderling als ook in het delen hiervan met andere scholen en hun omgeving. En alhoewel scholen aangeven te willen investeren in de versterking van het eigen netwerk van BP scholen, is er nog onvoldoende sprake van partnerschappen waarin intensief wordt samengewerkt met, zoals al aangegeven, ouders, maar ook vo scholen in de regio en/ of met andere partners uit de omgeving, zoals gemeentes, bedrijven, universiteiten, extern deskundigen, basisscholen en met (internationale) organisaties zoals het Europees Platform, of musea met een educatief aanbod, enz.. Met het creëren van partnerschappen kunnen er voor leerlingen maar ook voor docenten en de scholen zelf mogelijkheden tot versterking en verbijzondering van het onderwijsaanbod ontstaan, met meer ontwikkelkansen voor niet alleen de hb-leerlingen maar voor alle leerlingen. Zowel binnen Nederland als internationaal zijn er vele mogelijkheden tot partnerschappen en leren van elkaar, waarbij de gezamenlijke BP scholen aansluiting zouden kunnen zoeken en (intensief) mee zouden kunnen samenwerken.

Met het formuleren van deze aanbevelingen ter versterking van het begaafdheidsprofiel op scholen doen we een groot beroep op mogelijkheden die scholen hebben/ervaren om een complex profiel als het begaafdheidsprofiel vorm en inhoud te geven en te implementeren. Zoals we in de inleiding aangaven is het de ambitie van de overheid het onderwijs in Nederland naar een hoger niveau te brengen, met daarbij extra aandacht voor de betere, excellente leerlingen. Docenten, als zijnde degenen die het beste uit leerlingen kunnen halen,

krijgen daarbij een belangrijke rol toebedeeld. De overheid geeft aan te willen investeren in de deskundigheid van docenten. Belangrijk in relatie tot gevraagde deskundigheid van docenten, die ook lesgeven aan hb-leerlingen, is dat er in lerarenopleidingen meer aandacht komt voor de didactiek voor specifieke zorggroepen, waaronder hb-leerlingen. Scholen en daarmee docenten zijn nu grotendeels aangewezen op nascholing en cursussen die in al hun diversiteit, veelal zonder duidelijke kwaliteitscriteria, worden aangeboden. Een aanbod dat mogelijk mede debet is aan het achterblijven van de deskundigheid van docenten op de gezamenlijke BP scholen als het gaat om het effectief lesgeven aan hb-leerlingen.

Verder staat de overheid positief tegenover een integraal onderwijsaanbod voor hb-leerlingen, zoals het begaafdheidsprofiel voorstelt. Hiertoe hebben de Begaafdheidsprofiel scholen gedurende de periode 2003 - 2013 dan ook een financieel steuntje in de rug ontvangen. Echter, meer dan nu het geval is, zouden scholen gefaciliteerd moeten worden in het realiseren van een integrale aanpak vanuit een heldere visie over integraal beleid van overheidswege. Scholen zouden meer ruimte moeten krijgen om onderwijs en het curriculum te flexibiliseren en daarmee mogelijkheden tot continuïteit in leren van (alle) leerlingen te realiseren. De huidige wet- en regelgeving, het benadrukken van onder andere presteren, zoals verplichte toetsing, in plaats van leren, beperkt scholen én docenten regelmatig juist in het ontwikkelen en doorvoeren van 'andere' vormen van onderwijs, zoals versneld- of in eigen tempo leren, en daarmee het aanbieden van maatwerkprogramma's.

Referenties

- Chan, D. W. (2001). Characteristics and competencies of teachers of gifted learners: The Hong Kong Teacher Perspective. *Roepers Review*, 23 (4), 197-202.
- Chan, D. W. (2011). Characteristics and competencies of teachers of gifted learners: The Hong Kong Students Perspective. *Roepers Review*, 33 (3), 160-169.
- De Boer, G. C. (2010). *Begaafdheidsprofielscholen in het voortgezet onderwijs; Verslag van het CPS-project 2004-2009*. Amersfoort: CPS.
- De Boer, G. C. (2010a). *Zelfbeoordelingsinstrument: Kwaliteitscriteria ter beoordeling van het begaafdheidsprofiel van scholen voor Voortgezet Onderwijs; Standaarden en indicatoren*. Amersfoort: CPS.
- De Boer, G. C. & Minnaert, A. E. M. G. (2011). *Scholen VO profileren zich tot Begaafdheidsprofielschool: De ontwikkeling op scholen aan de hand van een zelfbeoordeling*. Research Report No. BPS VO 1, 2011. Groningen/ Amersfoort: Rijksuniversiteit Groningen/ CPS.
- De Boer, G. C., Brakke, J. S. & Minnaert, A. E. M. G. (2012). *Scholen VO profileren zich tot Begaafdheidsprofielschool: Analyse van activiteiten en interventies tijdens het implementatieproces*. Research Report No. BPS VO 2, 2012. Groningen/ Amersfoort: Rijksuniversiteit Groningen/ CPS.
- De Boer, G. C., Brakke, J. S. & Minnaert, A. E. M. G. (2013). *Scholen VO profileren zich tot Begaafdheidsprofielschool: Docentcompetenties en mate van tevredenheid over het begaafdheidsprofiel van de school*. Research Report No. BPS VO 3, 2013. Groningen/ Amersfoort: Rijksuniversiteit Groningen/ CPS.
- Deci, E. L., Vallerand, R. J., Pelletier, L. G. & Ryan, R. M. (1991). Motivation and Education: The Self-Determination Perspective. *Educational Psychologist*, 26 (3-4), 325-346.
- Leithwood, K., Harris, A. & Hopkins, D. (2008). Seven strong claims about successful school leadership. *School Leadership & Management*, 28, 1, pp. 27-42.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2011). *Actieplan Beter Presteren; opbrengstgericht en ambitieus*. Den Haag: Ministerie OCW.
- Ryan, M. R. & Deci, E. L. (2000). Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. *American Psychologist*, 55 (1), 68-78.
- Rijksoverheid (2012). Van goed naar excellent onderwijs. *Regeerakkoord; hoofdstuk VI*. Den Haag: Rijksoverheid, regering. www.rijksoverheid.nl/regering/regeerakkoord.
- Senge, P., Cambron-McCabe, N., Lucas, T., Smith, B., Dutton, J. & Kleiner, A. (2000). *Schools that learn. A fifth discipline fieldbook for educators, parents and everyone who cares about education*. New York: Doubleday.

Bijlage 1: Overzicht gemiddelden ZBI-VO en DI³ per tranche en per school

Tabel T1: Gemiddelden beoordeling scholen tranche 1 aan de hand van ZBI-VO en DI

		Thema 1	Thema 2	Thema 3	Thema 4	Thema 5	Thema 6
Aantal indicatoren		n=55	n=41	n=30	n=18	n=10	n=12
School	Meting	M	M	M	M	M	M
A	ZBI 1	2,07	2,27	2,60	2,50	2,50	2,83
	DI m	3,70	3,83	1,83	2,67	2,50	2,50
	DI d	3,00	3,50	2,83	5,00	3,00	1,00
	ZBI 3	2,45	2,37	2,77	2,72	1,50	2,58
B	ZBI 1	1,91	1,85	1,97	1,78	2,10	1,67
	DI m	2,50	1,58	2,71	3,17	2,00	3,00
	DI d	2,88	2,00	2,17	2,67	3,00	0,00
	ZBI 2	1,39	1,88	2,20	2,11	1,70	2,25
C	ZBI 1	1,65	1,51	2,00	1,67	1,80	2,08
	DI m	3,80	3,17	1,86	4,50	2,00	5,00
	DI d	3,25	2,58	3,50	4,00	2,50	0,00
	ZBI 2	2,32	2,00	2,30	1,61	2,00	2,92
D	ZBI 1	2,31	2,15	2,50	2,06	2,20	2,50
	DI m	3,20	2,67	3,57	3,83	3,00	5,00
	DI d	2,88	2,33	2,33	3,83	3,00	0,00
	ZBI 2	2,02	2,27	2,63	2,28	1,90	1,92
E	ZBI 1	2,89	2,59	2,87	2,61	3,00	3,00
	DI m	3,50	3,00	4,00	3,67	5,00	5,00
	DI d	3,13	2,58	3,50	2,80	4,00	5,00
	ZBI 2	2,84	2,73	2,93	2,89	3,00	3,00
F	ZBI 1	2,53	2,59	2,57	2,72	2,40	2,33
	DI m	3,00	3,92	2,86	4,67	4,00	0,00
	DI d	3,63	3,25	3,00	4,67	2,50	0,00
	ZBI 2	2,48	2,39	2,50	2,44	2,10	3,00

³ Voor het DI zijn de gemiddelden voor het management (m) en docenten (d) apart weergegeven.

Tabel T2: Gemiddelden beoordeling scholen tranche 2 aan de hand van ZBI-VO en DI

Aantal indicatoren		Thema 1 n=55	Thema 2 n=41	Thema 3 n=30	Thema 4 n=18	Thema 5 n=10	Thema 6 n=12
School	Meting	M	M	M	M	M	M
G	ZBI 1	2,40	2,07	2,70	1,83	2,40	2,50
	DI m	2,60	2,17	3,00	3,33	4,00	0,00
	DI d	2,63	2,00	1,83	2,83	4,00	0,00
	ZBI 3	2,32	2,07	2,10	1,94	2,10	2,17
H	ZBI 1	1,65	2,02	2,23	1,89	1,70	2,33
	DI m	1,90	1,92	3,57	3,67	4,00	4,00
	DI d	1,75	2,33	3,00	3,33	4,00	5,00
	ZBI 2	1,48	1,93	1,80	1,50	2,20	1,92
I	ZBI 1	1,87	2,00	2,53	1,89	1,50	2,25
	DI m	2,30	2,42	2,86	2,83	3,00	1,50
	DI d	2,25	3,08	3,33	3,17	3,00	0,00
	ZBI 2	2,02	2,29	1,97	2,00	1,70	2,08
J	ZBI 1	1,78	1,71	1,90	1,33	1,70	1,58
	DI m	1,70	2,67	3,57	4,17	3,50	2,50
	DI d	2,13	2,17	1,67	3,17	4,00	1,00
	ZBI 2	2,21	1,71	2,23	2,06	2,80	2,50
K	ZBI 1	2,60	2,32	2,43	2,56	1,80	3,00
	DI m	1,50	3,33	3,71	4,17	4,00	0,50
	DI d	1,75	2,83	2,17	2,00	4,00	0,00
	ZBI 2	2,52	2,39	2,40	2,28	2,70	2,75
L	ZBI 1	2,60	2,46	2,57	2,56	1,60	2,42
	DI m	1,20	2,00	2,86	3,50	3,50	1,50
	DI d	1,88	2,83	2,83	2,83	2,50	1,00
	ZBI 2	2,46	2,15	2,63	2,61	1,60	3,00
M	ZBI 1	2,51	2,10	2,57	2,28	2,10	2,67
	DI m	2,50	3,00	4,00	4,00	2,50	5,00
	DI d	2,75	2,67	3,50	3,67	2,50	5,00
	ZBI 2	1,96	2,00	2,17	1,39	2,00	2,67
N	ZBI 1	2,62	1,83	2,70	2,11	2,30	2,67
	DI m	3,00	3,00	2,57	3,67	4,00	2,50
	DI d	3,38	2,92	3,67	4,50	4,00	5,00
	ZBI 2	2,52	1,85	2,63	2,00	2,00	2,58

Tabel T3: Gemiddelden beoordeling scholen tranche 3 aan de hand van ZBI-VO en DI

		Thema 1	Thema 2	Thema 3	Thema 4	Thema 5	Thema 6
Aantal indicatoren		n=55	n=41	n=30	n=18	n=10	n=12
School	Meting	M	M	M	M	M	M
O	ZBI 1	1,15	1,41	1,73	2,28	1,60	1,75
	DI m	1,60	2,00	3,43	3,50	2,00	3,00
	DI d	2,38	1,75	2,50	3,50	3,00	5,00
	ZBI 3	1,88	1,83	2,13	2,11	2,00	2,00
P	ZBI 1	2,56	2,29	2,77	2,28	2,40	2,58
	DI m	3,50	2,67	3,57	3,83	5,00	2,50
	DI d	2,50	2,75	3,00	3,50	4,00	0,00
	ZBI 2	2,80	2,90	3,00	2,67	2,70	2,83
Q	ZBI 1	2,45	2,20	2,57	2,44	1,80	2,42
	DI m	3,10	2,17	3,29	5,00	3,00	0,00
	DI d	3,25	1,58	3,00	4,50	3,50	0,00
	ZBI 2	2,36	2,37	2,53	2,50	1,80	2,50
R	ZBI 1	1,85	2,05	2,10	2,22	1,70	2,83
	DI m	3,30	2,58	3,86	3,00	3,00	5,00
	DI d	2,63	2,42	3,33	3,00	3,50	5,00
	ZBI 2	1,43	1,15	1,43	1,06	1,20	1,25
S	ZBI 1	1,76	1,98	1,87	1,67	2,00	2,17
	DI m	2,10	1,67	3,29	1,50	1,00	3,50
	DI d	2,00	2,00	2,67	1,33	1,00	3,00
	ZBI 2	1,50	1,88	2,20	2,00	1,40	2,17
T	ZBI 1	1,47	1,98	1,80	1,28	1,60	2,00
	DI m	1,50	2,42	3,00	2,50	3,00	1,00
	DI d	2,13	2,58	3,50	2,83	4,00	0,00
	ZBI 2	2,00	1,49	1,90	1,89	1,60	1,58
U	ZBI 1	2,45	1,90	2,67	1,67	1,90	2,00
	DI m	2,30	2,08	3,29	4,00	4,00	5,00
	DI d	3,50	3,33	3,67	2,83	4,00	0,00
	ZBI 2	2,04	2,49	2,57	2,11	2,50	2,50
V	ZBI 1	1,93	1,93	2,50	2,11	2,30	2,83
	DI m	2,20	2,75	3,70	4,00	4,00	4,00
	DI d	1,50	2,83	2,67	3,17	4,00	0,00
	ZBI 2	1,71	1,98	2,60	1,89	2,70	2,42

Tabel T4: Gemiddelden beoordeling scholen tranche 4 aan de hand van ZBI-VO en DI

		Thema 1	Thema 2	Thema 3	Thema 4	Thema 5	Thema 6
Aantal indicatoren		<i>n</i> =55	<i>n</i> =41	<i>n</i> =30	<i>n</i> =18	<i>n</i> =10	<i>n</i> =12
School	Meting	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>
W	ZBI 1	1,49	1,78	2,00	2,00	1,40	2,83
	DI m	2,30	2,00	4,00	3,33	4,00	2,50
	DI d	2,38	1,00	4,17	2,50	4,00	1,00
	ZBI 3	1,91	2,17	2,67	2,39	1,50	2,92
X	ZBI 1	0,80	0,78	0,53	0,22	1,70	0,67
	DI m	2,50	2,92	2,71	2,67	3,00	5,00
	DI d	2,13	2,25	2,50	2,33	2,00	5,00
	ZBI 2	1,46	1,12	1,13	0,89	2,10	1,75
Y	ZBI 1	0,85	1,00	0,77	0,61	0,50	0,17
	DI m	1,70	1,50	2,43	3,67	3,00	0,50
	DI d	2,00	2,08	1,83	3,00	2,00	1,00
	ZBI 2	2,07	1,73	1,73	1,67	1,80	2,42

Bijlage 2: Gemiddelden scholen thema's ZBI-VO 2: indicatoren

Tabel ZBI-VO 1: Gemiddelden scholen per tranche op indicatoren thema 1

Spreiding scores

Standaard Indicator	Tranches (N=25)				Gemiddeld totaal M(N=25)	Beoordeling			
	1	2	3	4		0	1	2	3
	M (n=6)	M (n=8)	M (n=8)	M (n=3)		f	f	f	f
1.1	2,67	2,88	2,63	2,67	<u>2,71</u>	1	0	4	20
1.2	2,50	2,88	2,25	2,00	2,41	1	3	4	17
1.3	2,00	2,38	1,63	1,67	1,92	1	6	11	7
1.4	2,00	2,63	1,50	1,67	1,95	1	7	8	9
1.5	2,17	2,75	1,88	1,67	2,11	1	4	9	11
1.6	2,67	2,50	1,75	1,33	2,06	1	6	6	12
1.7	2,83	2,88	2,00	2,00	2,43	1	2	6	16
1.8	2,67	2,88	2,63	2,67	<u>2,71</u>	1	0	4	20
1.9	2,33	2,75	2,25	2,00	2,33	1	4	4	16
1.10	2,83	2,63	1,75	2,33	2,39	1	3	7	14
1.11	2,17	2,13	1,88	2,00	2,04	1	4	13	7
1.12	2,00	2,25	1,75	2,00	2,00	2	3	13	7
2.1	2,50	2,88	2,38	2,33	<u>2,52</u>	0	1	9	15
2.2	2,33	2,63	2,25	2,00	2,30	0	1	14	10
2.3	2,17	2,75	2,38	2,67	2,49	0	3	7	15
2.4	2,17	2,50	1,88	1,00	1,89	0	9	6	10
2.5	2,33	2,25	1,75	1,00	1,83	1	7	9	8
2.6	2,33	2,00	2,25	2,00	2,15	2	2	11	10
2.7	1,67	1,38	1,88	1,67	1,65	4	7	8	6
2.8	2,00	1,75	2,00	2,33	2,02	3	4	9	9
3.1	2,50	3,00	2,75	2,33	<u>2,65</u>	0	0	7	18
3.2	2,50	2,38	2,75	1,67	2,32	0	1	12	12
3.3	2,17	2,63	2,63	1,67	2,27	0	2	11	12
3.4	2,67	2,50	2,63	1,67	2,36	0	2	9	14
3.5	2,50	2,63	2,50	1,67	2,32	0	1	12	12
3.6	2,50	2,38	2,63	2,00	2,38	0	2	10	13
3.7	1,67	2,00	1,50	0,00	1,29	6	5	9	5
3.8	2,17	1,75	1,88	1,33	1,78	3	5	10	7
3.9	2,33	2,25	2,38	1,67	2,16	3	2	6	14
3.10	2,17	2,38	2,38	2,00	2,23	1	5	5	14
3.11	2,17	1,88	1,88	1,67	1,90	1	9	6	9
4.1	1,83	2,38	2,25	1,67	2,03	0	5	12	8
4.2	2,00	2,00	2,50	1,67	2,04	1	3	13	8
4.3	2,00	2,13	2,38	2,00	2,13	0	5	11	9
4.4	1,83	1,50	1,88	2,00	1,80	0	8	15	2
4.5	1,83	1,63	2,00	1,67	1,78	1	6	15	3

4.6	1,83	1,38	1,75	1,67	1,66	2	7	14	2
4.7	2,33	2,38	2,38	2,67	2,44	0	2	11	12
5.1	2,67	1,75	2,13	2,00	2,14	1	5	9	10
5.2	1,83	1,13	0,38	0,67	1,00	10	8	4	3
5.3	2,83	2,50	2,75	2,67	2,69	1	0	5	19
5.4	1,50	1,13	1,38	0,67	1,17	6	8	10	1
5.5	2,17	2,00	2,13	0,67	1,74	4	5	5	11
5.6	2,67	2,25	2,25	2,00	2,29	2	1	9	13
5.7	2,83	1,88	2,00	2,00	2,18	3	2	8	12
6.1	2,50	2,13	1,50	2,00	2,03	1	5	12	7
6.2	2,33	2,25	1,63	2,00	2,05	4	3	6	12
6.3	2,83	2,00	2,00	2,33	2,29	0	4	11	10
6.4	2,50	2,00	1,50	2,00	2,00	2	6	8	9
6.5	2,33	2,00	1,00	1,33	1,67	3	8	8	6
6.6	1,83	1,88	0,88	1,67	1,56	4	7	11	3
6.7	2,33	2,13	0,88	1,33	1,67	4	6	9	6
6.8	2,50	2,00	1,00	1,67	1,79	3	6	10	6
6.9	2,17	1,38	1,00	1,33	1,47	3	12	6	4
6.10	1,83	1,38	1,00	1,33	1,39	4	11	7	3

Beschrijving van de indicatoren met een totaal gemiddelde > 2,50 en een gemiddelde > 2,00 bij alle tranches.

- 1.1 **Standaard 1:** Er is een visie op onderwijs en leren van hoogbegaafde leerlingen
Indicator 1: *In het schoolplan is de visie van de school op onderwijs beschreven*
Indicator 8: *In de schoolgids is de visie op onderwijs beschreven*
- 1.2 **Standaard 2:** Er is een jaarplan/ actieplan/ plan van aanpak of protocol voor het leren van hoogbegaafde leerlingen
Indicator 1: *Er is in het jaarplan duidelijk aangegeven welke activiteiten de school heeft gepland met betrekking tot hb-leerlingen*
- 1.3 **Standaard 3:** De school kent flexibele leerarrangementen
Indicator 1: *Er zijn verschillende aanvullingen op het curriculum mogelijk*
- 1.5 **Standaard 5:** Er zijn docenten met specifieke taken voor hoogbegaafde leerlingen
Indicator 3: *De zorgcoördinator of een andere functionaris binnen de school coördineert de in de school opgezette (leer)lijn voor hb-leerlingen*

Beschrijving van de indicatoren met een gemiddelde score < 2 bij meerdere tranches en in totaal en indicatoren waarbij meer dan de helft van de gezamenlijke scholen (n = > 12) de feitelijke situatie op de school < 2 beoordeelt.

- 1.1 **Standaard 1:** Er is een visie op onderwijs en leren van hoogbegaafde leerlingen
Indicator 3: *In het schoolplan staat beschreven op welke wijze de school het onderwijsaanbod afstemt op de pedagogische (sociaal-emotionele) behoeften van hoogbegaafde leerlingen*

- Indicator 4: *In het schoolplan staat beschreven op welke wijze de school het onderwijsaanbod afstemt op de didactische (cognitieve) behoeften van hoogbegaafde leerlingen*
- 1.2 **Standaard 2**: Er is een jaarplan/ actieplan/ plan van aanpak of protocol voor het leren van hoogbegaafde leerlingen
- Indicator 4:
Indicator 5: *De resultaten van de geplande activiteiten worden periodiek (bijv. 4x per jaar) geëvalueerd*
Indicator 7: *De ouders worden aan de hand van het jaarverslag (minimaal) jaarlijks geïnformeerd*
- 1.3 **Standaard 3**: De school kent flexibele leerarrangementen
- Indicator 7: *Het samenstellen van groepen van leerlingen is geflexibiliseerd naar behoeften van leerlingen*
- Indicator 8: *De aanvullingen op het curriculum zijn zodanig dat er sprake is van een doorgaande (leer)lijn van leerjaar 1 t/m het examen*
- Indicator 11: *Het kunnen werken met eigen leerdoelen en trajecten, de samenstelling van groepen, en aanvullingen op het curriculum zijn vastgelegd in het schoolplan/ zorgplan*
- 1.4 **Standaard 4**: Het docententeam als geheel is bekend met en staat positief tegenover inspanningen gericht op het onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen
- Indicator 4: *Alle docenten die lesgeven aan hoogbegaafde leerlingen houden rekening met de verschillende leerstijlen van deze leerlingen*
- Indicator 5: *Alle docenten die lesgeven aan hoogbegaafde leerlingen kunnen hoogbegaafde leerlingen herkennen/ signaleren*
- Indicator 6: *Alle docenten die lesgeven aan hoogbegaafde leerlingen kunnen hoogbegaafde onderpresteerders herkennen /signaleren*
- 1.5 **Standaard 5**: Er zijn docenten met specifieke taken voor hoogbegaafde leerlingen
- Indicator 2: *Er zijn minimaal 2 ECHA opgeleide specialisten hoogbegaafdheid (Specialist in Gifted Education) in de school*
- Indicator 4: *Per vaksectie hebben minimaal 2 docenten die lesgeven aan hoogbegaafde leerlingen scholing gevolgd in het geven van onderwijs en begeleiding aan hoogbegaafde leerlingen*
- Indicator 5: *Per bouw (onderbouw en bovenbouw - 2^e fase) hebben minimaal 8 docenten die lesgeven aan hoogbegaafde leerlingen scholing gevolgd in het geven van onderwijs en begeleiding aan hoogbegaafde leerlingen*
- 1.6 **Standaard 6**: Er zijn (regionale) samenwerkingsrelaties met bedrijven en toeleverende- en vervolgopleidingen (Universiteiten)
- Eigen leerlingen maken actief gebruik van geboden mogelijkheden buiten de school:
- Indicator 5: *Beschreven is welke vakinhouden het betreft*
- Indicator 6: *Beschreven is welke leerdoelen hierbij worden nagestreefd*
- Indicator 7: *Beschreven is op welke wijze leerlingen hiervoor in aanmerking komen*
- Indicator 8: *Beschreven is welke activiteiten dit voor leerlingen biedt*
- Indicator 9: *Beschreven is op welke wijze de deelname en resultaten worden geëvalueerd*
- Indicator 10: *Beschreven is welke meeropbrengst deze activiteiten voor leerling en school bieden*

Tabel ZBI-VO 2: Gemiddelden scholen per tranche op indicatoren thema 2

Spreiding scores

Standaard Indicator	Tranches (N=25)				Gemiddeld totaal M (N=25)	Beoordeling			
	1 M (n=6)	2 M (n=8)	3 M (n=8)	4 M (n=3)		0 f	1 f	2 f	3 f
1.1	2,67	2,63	2,63	1,33	2,31	1	0	10	14
1.2	2,67	2,50	2,75	1,33	2,31	1	0	10	14
1.3	2,17	2,25	2,25	1,67	2,08	0	4	13	8
1.4	2,17	2,25	2,50	2,00	2,23	0	3	12	10
1.5	2,50	1,88	2,25	2,00	2,16	2	2	11	10
1.6	2,50	1,88	1,88	1,33	1,90	1	7	9	8
1.7	2,33	2,00	1,75	1,00	1,77	3	7	5	10
1.8	2,67	2,50	1,75	2,00	2,23	2	2	9	12
2.1	2,00	1,75	1,75	1,00	1,63	0	11	10	4
2.2	1,50	2,00	1,88	1,67	1,76	0	9	12	4
2.3	1,33	1,63	1,50	0,67	1,28	3	10	11	1
2.4	2,00	1,88	1,50	1,33	1,68	1	8	13	3
3.1	3,00	2,88	2,75	2,67	2,82	0	0	4	21
3.2	1,83	2,00	2,13	2,00	1,99	0	8	9	8
3.3	2,17	1,75	2,13	2,33	2,09	0	6	12	7
3.4	1,83	1,63	1,88	2,33	1,92	0	10	9	6
3.5	1,67	1,13	0,88	0,67	1,08	9	7	6	3
3.6	2,00	1,75	2,13	1,33	1,80	1	7	11	6
3.7	2,17	2,25	2,50	1,67	2,15	0	3	13	9
4.1	2,67	2,88	2,25	2,00	2,45	0	1	10	14
4.2	2,00	2,75	2,13	2,33	2,30	0	4	9	12
4.3	2,50	2,75	2,50	2,00	2,44	0	1	10	14
4.4	2,67	2,50	2,50	2,00	2,42	1	1	8	15
4.5	2,67	2,63	2,38	2,33	2,50	0	2	8	15
4.6	2,33	2,00	1,50	1,33	1,79	1	9	8	7
4.7	2,83	2,75	2,50	2,67	2,69	0	1	6	18
5.1	2,50	2,50	2,13	1,33	2,11	0	5	9	11
5.2	2,00	1,88	2,00	1,33	1,80	0	8	12	5
5.3	1,83	1,00	1,50	0,33	1,17	7	7	8	3
5.4	2,83	2,38	2,50	2,67	2,59	0	2	7	16
5.5	2,50	2,00	2,38	1,33	2,05	3	4	4	14
5.6	2,17	1,50	2,13	1,33	1,78	0	11	7	7
5.7	3,00	2,75	2,63	2,67	2,76	0	1	4	20
5.8	2,83	2,50	2,00	1,67	2,25	0	4	9	12
5.9	3,00	2,63	2,25	2,67	2,64	1	1	5	18
6.1	1,83	1,38	1,38	1,33	1,48	5	8	7	5
6.2	1,83	1,00	1,00	1,33	1,29	4	10	6	5

						RUG / CPS			
						Effectmeting BP scholen VO			
6.3	1,50	1,00	1,00	1,33	1,21	5	11	7	2
6.4	2,17	1,88	1,88	1,67	1,90	3	6	10	6
6.5	2,67	2,00	2,00	1,33	2,00	2	6	8	9
6.6	1,67	0,88	0,88	1,33	1,19	6	10	8	1

Beschrijving van de indicatoren met een totaal gemiddelde > 2,50 en een gemiddelde > 2,00 bij alle tranches.

2.3 **Standaard 3:** Er is een leerlingvolgsysteem waarmee leervorderingen en gedragsontwikkelingen in kaart worden gebracht

Indicator 1: De school heeft een (geautomatiseerd) leerlingvolgsysteem

2.4 **Standaard 4:** Er is sprake van een klimaat waarin waardering is voor het leveren van (intellectuele) prestaties

Indicator 5: De sfeer tussen alle leerlingen onderling is zodanig, dat het verdiepen en verbreden op onderdelen volledig geaccepteerd is

Indicator 7: De school is zichtbaar aanwezig in competities of andere evenementen waarin de prestaties van leerlingen gemeten worden aan de van anderen (olympiades, debatwedstrijden, enz.)

2.5 **Standaard 5:** Er zijn op school specifieke leermiddelen, voorzieningen/ aanpassingen en ICT voor hoogbegaafde leerlingen

Indicator 4: Er zijn computers, software en internetmogelijkheden beschikbaar voor leren naast het reguliere curriculum

Indicator 7: Er zijn ruimtes (studienissen, stilletokalen, leertuinen, mediatheek, enz.) beschikbaar voor leren naast het reguliere curriculum

Indicator 9: Er is ruimte voor buitenschoolse activiteiten, externe gastdocenten, enz.)

Beschrijving van indicatoren met een gemiddelde score < 2 binnen thema 4 bij meerdere tranches en in totaal en indicatoren waarbij meer dan de helft van de gezamenlijke scholen (> 12) de feitelijke situatie op de school < 2 beoordeelt:

2.1 **Standaard 1:** Er is een aangepast en uitgebalanceerd curriculum voor hoogbegaafde leerlingen voor alle leerjaren en alle onderdelen van het onderwijsaanbod

Indicator 6: Hoogbegaafde leerlingen mogen hierin (= werken met individuele leervragen en eigen doelen) eigen keuzes maken over onderdelen van het onderwijsaanbod

Indicator 7: Hierbij kan over leerjaren heen aan inhoud worden gewerkt

2.2 **Standaard 2:** Er is sprake van een variatie in instructie, didactiek, werk- en groeperingsvormen

Indicator 1: Alle docenten die lesgeven aan hoogbegaafde leerlingen stemmen hun instructie en didactiek af op de leer- en denkstrategieën van deze leerlingen

Indicator 2: Er wordt in elke klas, waarin (ook) hoogbegaafde leerlingen zitten, een variatie aan werkvormen gehanteerd

Indicator 3: Er wordt in elke klas, waarin (ook) hoogbegaafde leerlingen zitten, een variatie in het groeperen van leerlingen (naar niveau, leerdoel, interesse, enz.) gehanteerd

Indicator 4: In deze werk- en/ of groeperingsvormen houden alle docenten rekening met verschillende leerstijlen en - strategieën

- 2.3 **Standaard 3:** Er is een leerlingvolgsysteem waarmee leervorderingen en gedragsontwikkelingen in kaart worden gebracht
Indicator 4: *Het leerlingvolgsysteem wordt gebruikt om zowel onderpresteren als presteren boven het gemiddelde te registreren*
Indicator 5: *Leerlingen kunnen werken met een portfolio om eigen vorderingen zichtbaar te maken*
Indicator 6: *De leerlinggegevens van het leerlingvolgsysteem zijn uitgangspunt bij het afstemmen van onderwijs op het (leer)ontwikkelingsniveau van de leerling*
- 2.4 **Standaard 4:** Er is sprake van een klimaat waarin waardering is voor het leveren van (intellectuele) prestaties
Indicator 6: *De resultaten van activiteiten gericht op verdieping of verbreding worden gewaardeerd en zichtbaar gemaakt (beoordeling op rapport of portfolio)*
- 2.5 **Standaard 5:** Er zijn op school specifieke leermiddelen, voorzieningen/ aanpassingen en ICT voor hoogbegaafde leerlingen
Indicator 2: *Er zijn materialen en leermiddelen voor alle vakken beschikbaar voor leren naast het reguliere curriculum*
Indicator 3: *Dit is zichtbaar in de school/ lokalen*
Indicator 6: *Alle docenten, die lesgeven aan hoogbegaafde leerlingen, zetten extra leermiddelen, voorzieningen en ICT in ten behoeve van het onderwijzen van hoogbegaafde leerlingen*
- 2.6 **Standaard 6:** Om optimaal leren en continuïteit in de (leer)ontwikkeling voor hoogbegaafde leerlingen mogelijk te maken participeert de school in samenwerkingsverbanden en regionale netwerken
Indicator 1: *Met scholen vo in het swv zijn afspraken gemaakt over het realiseren van een passend onderwijsaanbod voor hoogbegaafde leerlingen die zijn ingeschreven op de gezamenlijke scholen*
Indicator 2: *Met scholen vo in het swv zijn afspraken gemaakt over het realiseren van een passende zorgstructuur voor hoogbegaafde leerlingen die zijn ingeschreven op de gezamenlijke scholen*
Indicator 3: *In het regionaal gevormde netwerk 'passend onderwijs/ zorg' zijn met alle hierbij aangesloten scholen afspraken gemaakt over de opvang en begeleiding van hoogbegaafde leerlingen*
Indicator 4: *In dit regionale netwerk zijn ook met scholen po afspraken gemaakt over de opvang van "uitgeleerde basisschoolleerlingen"*
Indicator 6: *Met de omgeving van de school (o.a. bedrijfsleven) zijn in het swv waarvan de school deel uitmaakt contacten voor 'buitenschools leren'*

Tabel ZBI-VO 3: Gemiddelden scholen per tranche op indicatoren thema 3

Spreiding scores

Standaard Indicator	Tranches (N=25)				Gemiddeld totaal M (N=25)	Beoordeling			
	1 M (n=6)	2 M (n=8)	3 M (n=8)	4 M (n=3)		0 f	1 f	2 f	3 f
<u>1.1</u>	3,00	2,63	2,63	2,00	<u>2,56</u>	0	2	4	19
1.2	2,83	2,50	2,50	2,00	<u>2,46</u>	0	2	6	17
1.3	2,67	2,63	2,63	2,00	<u>2,48</u>	0	2	10	13
1.4	2,50	1,88	1,88	1,67	1,98	3	5	3	14
1.5	2,67	2,00	2,00	1,00	<u>1,92</u>	2	4	9	10
1.6	2,50	2,38	2,38	2,00	<u>2,31</u>	0	4	9	12
1.7	2,17	2,38	2,38	2,33	<u>2,31</u>	0	4	9	12
<u>1.8</u>	2,83	2,88	2,88	2,67	<u>2,81</u>	0	0	4	21
1.9	2,67	2,38	2,38	1,00	<u>2,10</u>	1	3	7	14
2.1	2,83	2,75	2,75	1,67	<u>2,50</u>	3	3	5	14
<u>2.2</u>	2,83	2,75	2,75	2,33	<u>2,67</u>	0	0	7	18
<u>2.3</u>	3,00	2,63	2,63	2,33	<u>2,65</u>	0	0	6	19
<u>2.4</u>	2,67	2,50	2,50	2,33	<u>2,50</u>	0	1	7	17
2.5	2,33	2,50	2,50	1,00	<u>2,08</u>	3	4	5	13
2.6	2,33	2,00	2,00	1,00	1,83	6	3	6	10
<u>2.7</u>	3,00	2,75	2,75	2,00	<u>2,63</u>	0	1	4	20
<u>2.8</u>	2,67	2,88	2,88	2,67	<u>2,77</u>	0	0	6	19
2.9	2,83	1,88	2,50	2,00	<u>2,30</u>	1	4	6	14
2.10	2,83	2,25	2,75	1,33	<u>2,29</u>	1	2	7	15
2.11	2,83	2,50	2,00	2,33	<u>2,42</u>	0	4	7	14
2.12	2,67	2,50	2,38	2,00	<u>2,39</u>	0	3	8	14
2.13	2,67	2,38	2,25	1,33	<u>2,16</u>	1	3	9	12
3.1	2,00	1,50	1,75	1,67	1,73	1	8	13	3
3.2	2,17	1,38	1,75	2,00	1,82	2	6	13	4
3.3	2,00	1,50	2,00	1,67	1,79	2	6	12	5
3.4	1,67	1,00	1,13	0,67	1,11	10	4	8	3
3.5	1,83	1,13	1,88	1,00	1,46	6	5	9	5
3.6	2,17	1,38	2,00	1,67	1,80	3	6	9	7
<u>3.7</u>	2,83	2,75	2,63	2,67	<u>2,72</u>	0	0	7	18
<u>3.8</u>	2,67	2,75	2,63	3,00	<u>2,76</u>	0	0	7	18

Beschrijving van de indicatoren met een totaal gemiddelde > 2,50 en een gemiddelde > 2,00 bij alle tranches.

3.1 **Standaard 1:** Identificatie van leerlingen met betrekking tot hoogbegaafdheid en zorg is op orde

Indicator 1: De procedure van aanmelding tot en met plaatsing van hb-leerlingen is vastgesteld en binnen de school gecommuniceerd

Indicator 8: Er vinden (minimaal 3x per jaar) leerlingbesprekingen plaats, die leiden tot afspraken over begeleiding van leerlingen

- 3.2 **Standaard 2:** De zorgstructuur is (mede) gericht op zorg aan hoogbegaafde leerlingen
Indicator 2: *De zorgcoördinator/specialist hoogbegaafdheid is verantwoordelijk voor de samenhang en afstemming van het geheel aan zorg*
Indicator 3: *De zorgcoördinator/specialist hoogbegaafdheid is verantwoordelijk voor de terugkoppeling van de geboden zorg naar alle docenten die lesgeven aan de hb-leerling*
Indicator 4: *De zorgcoördinator/specialist hoogbegaafdheid is verantwoordelijk voor de terugkoppeling van de zorg naar de ouders toe*
Indicator 7: *Het behoort tot de (zorg)cultuur van de school om te erkennen dat ook hb-leerlingen zorg nodig (kunnen) hebben*
Indicator 8: *Er zijn relaties met instellingen of deskundigen buiten de school (3^e lijns zorg) waarop een beroep kan worden gedaan*
- 3.3 **Standaard 3:** Er is sprake van een geïntegreerde aanpak
Indicator 7: *Leerlingen en ouders weten waar/ bij wie ze terecht kunnen met (zorg)vragen*
Indicator 8: *Alle docenten, die lesgeven aan hb-leerlingen, weten waar ze zorginformatie kunnen 'halen en brengen'*

Beschrijving van indicatoren met een gemiddelde score < 2 binnen thema 3 bij meerdere tranches en in totaal en indicatoren waarbij meer dan de helft van de gezamenlijke scholen (> 12) de feitelijke situatie op de school < 2 beoordeelt:

- 3.1 **Standaard 1:** Identificatie van leerlingen met betrekking tot hoogbegaafdheid en zorg is op orde
Indicator 4: *Er wordt gebruik gemaakt van een breed spectrum van gekwalificeerde testen ten behoeve van de identificeren, signaleren en diagnosticeren van hoogbegaafdheid bij leerlingen*
- 3.2 **Standaard 2:** De zorgstructuur is (mede) gericht op zorg aan hoogbegaafde leerlingen
Indicator 6: *Deze functionaris (schoolbegeleider, schoolpsycholoog of orthopedagoog) neemt deel aan intervisie of scholingsmomenten met betrekking tot hoogbegaafdheid*
- 3.3 **Standaard 3:** Er is sprake van een geïntegreerde aanpak
Indicator 1: *Alle docenten, die lesgeven aan hoogbegaafde leerlingen, zijn competent in het geven van specifieke begeleiding aan hoogbegaafde zorgleerlingen, in samenspraak met en met ondersteuning van de specialist hoogbegaafdheid*
Indicator 2: *Begeleiding vindt in de les plaats volgens gemaakte afspraken*
Indicator 3: *Alle docenten, die lesgeven aan hoogbegaafde leerlingen, zijn in staat uitvoering te geven aan opgestelde handelingsplannen*
Indicator 4: *Er vinden (les)observaties plaats met het doel docent-leerling interacties te evalueren en zonodig hierop actie te ondernemen*
Indicator 5: *Er is binnen de school een professionaliseringsbeleid ten behoeve van het werken met handelingsplannen*
Indicator 6: *Er is binnen de school een professionaliseringsbeleid ten behoeve van het bieden van specifieke begeleiding aan hoogbegaafde (zorg)leerlingen*

Tabel ZBI-VO 4: Gemiddelden scholen per tranche op indicatoren thema 4

Spreading scores

Standaard Indicator	Tranches (N=25)				Gemiddeld totaal M (N=25)	Beoordeling			
	1 M (n=6)	2 M (n=8)	3 M (n=8)	4 M (n=3)		0 f	1 f	2 f	3 f
1.1	2,67	2,50	2,13	2,33	2,41	0	2	11	12
1.2	2,00	1,88	1,75	1,33	1,74	1	7	13	4
1.3	2,17	1,75	1,63	1,33	1,72	1	8	12	4
1.4	2,50	1,88	1,88	1,33	1,90	2	4	12	7
1.5	2,67	2,50	2,50	3,00	2,67	1	1	5	18
1.6	2,17	1,25	1,50	1,67	1,65	5	3	14	3
2.1	2,67	2,38	2,50	2,33	2,47	0	2	10	13
2.2	2,67	2,38	2,38	2,00	2,35	0	2	11	12
2.3	2,67	2,38	2,25	1,67	2,24	0	2	13	10
3.1	2,50	2,75	2,38	2,67	2,57	1	0	8	16
3.2	2,00	1,63	1,00	0,67	1,32	4	12	4	5
3.3	1,33	0,63	0,38	0,33	0,67	12	10	2	1
3.4	2,67	2,00	2,25	1,33	2,06	1	6	6	12
3.5	2,67	2,13	2,13	1,33	2,06	3	2	8	12
3.6	2,33	2,13	2,38	2,00	2,21	0	3	13	9
3.7	2,33	2,00	2,38	2,00	2,18	0	2	16	7
3.8	2,33	2,50	2,38	2,00	2,30	0	5	6	14
3.9	1,83	0,88	1,50	0,33	1,14	9	7	3	6

Beschrijving van de indicatoren met een totaal gemiddelde > 2,50 en een gemiddelde > 2,00 bij alle tranches.

4.1. **Standaard 1:** Scholen in de omgeving zijn op de hoogte van de mogelijkheden van de school met betrekking tot hoogbegaafde leerlingen

Indicator 5: *Procedures voor tussentijdse aanmelding zijn helder*

4.3. **Standaard 3:** Ouders zijn betrokken bij de leerlingen en de school

Indicator 1: *De wijze waarop ouders worden betrokken bij de school is beschreven in de schoolgids*

Beschrijving van indicatoren met een gemiddelde score < 2 binnen thema 4 bij meerdere tranches en in totaal en indicatoren waarbij meer dan de helft van de gezamenlijke scholen (> 12) de feitelijke situatie op de school < 2 beoordeelt:

4.1. **Standaard 1:** Scholen in de omgeving zijn op de hoogte van de mogelijkheden van de school met betrekking tot hoogbegaafde leerlingen

Indicator 2: *VO-scholen binnen het samenwerkingsverband (SWV) weten wanneer zij een beroep kunnen doen op de expertise vanuit de school*

Indicator 3: *VO-scholen in de omgeving weten wanneer zij een beroep kunnen doen op de expertise vanuit de school*

Indicator 4: *Vo- scholen weten welke opvangmogelijkheden de school biedt aan hoogbegaafde leerlingen*

Indicator 6: *Er zijn schooloverstijgende afspraken tussen PO- en VO-scholen binnen het regionale netwerk waartoe de school behoort over de afstemming van onderwijs/ zorg op hoogbegaafde leerlingen*

4.3. **Standaard 3**: Ouders zijn betrokken bij de leerlingen en de school

Indicator 2: *Ouders spelen een actieve rol bij de realisering van uitdagende (leer)activiteiten voor hoogbegaafde leerlingen in de school*

Indicator 3: *Ouders spelen een actieve rol bij de realisering van uitdagende (leer)activiteiten in het swv waarvan de school deel uitmaakt.*

Indicator 9: *Ouders spelen een actieve rol in de voorlichting naar andere ouders (bijvoorbeeld workshops, voorlichting, uitwisseling ervaringen)*

Tabel ZBI-VO 5: Gemiddelden scholen per tranche op indicatoren thema 5

Spreiding scores

Standaard Indicator	Tranches (N=25)				Gemiddeld totaal M (N=25)	Beoordeling			
	1 M (n=6)	2 M (n=8)	3 M (n=8)	4 M (n=3)		0 f	1 f	2 f	3 f
1.1	2,00	2,00	2,00	2,67	2,17	4	5	4	12
1.2	1,33	1,00	2,00	0,33	1,17	10	7	4	4
1.3	1,67	1,13	3,00	0,33	1,53	9	5	5	6
1.4	1,83	2,75	1,00	2,00	1,90	3	5	6	11
1.5	2,50	2,63	3,00	2,00	2,53	3	2	7	13
2.1	2,50	3,00	3,00	2,67	2,79	0	0	6	19
2.2	2,17	2,88	2,00	2,33	2,34	0	0	10	15
2.3	2,50	2,88	3,00	2,33	2,68	0	0	7	18
3.1	2,00	1,88	3,00	1,67	2,14	0	6	13	6
3.2	1,83	1,50	3,00	1,67	2,00	2	9	9	5

Beschrijving van de indicatoren met een totaal gemiddelde > 2,50 en een gemiddelde > 2,00 bij alle tranches.

- 5.1. **Standaard 1:** De school kent een flexibel rooster
Indicator 5: Alle leerlingen kunnen gebruik maken van contacten die de school heeft met vervolgonderwijs ten behoeve van projectonderwijs en studieonderdelen
- 5.2. **Standaard 2:** De school heeft een uitgebreide zorgstructuur voor alle leerlingen
Indicator 1: Voor alle leerlingen functioneert een systeem van signalering van zorgbehoeften
Indicator 3: Bij de uitvoering van het handelingsplan zijn (indien van toepassing) meerdere docenten betrokken

Beschrijving van indicatoren met een gemiddelde score < 2 binnen thema 5 bij meerdere tranches en in totaal en indicatoren waarbij meer dan de helft van de gezamenlijke scholen (> 12) de feitelijke situatie op de school < 2 beoordeelt:

- 5.1. **Standaard 1:** De school kent een flexibel rooster
Indicator 2: Alle docenten hebben mogelijkheden om voor alle leerlingen de dagplanning flexibel in te richten
Indicator 3: Alle docenten hebben mogelijkheden om voor alle leerlingen de weekplanning flexibel in te richten
Indicator 4: Alle leerlingen kunnen gebruik maken van groepsoverstijgende activiteiten
- 5.3. **Standaard 3:** De school biedt voor alle leerlingen een ruime variatie aan toegepaste werk- en groepeeringsvormen
Indicator 2: Alle leerlingen hebben de mogelijkheid om een oplossings- en werkvorm te kiezen die het beste past bij hun eigen leerstijl en -strategie.

Tabel ZBI-VO 6: Gemiddelden scholen per tranche op indicatoren thema 6

Spreiding scores

Standaard Indicator	Tranches (N=25)				Gemiddeld totaal M (N=25)	Beoordeling			
	1 M (n=6)	2 M (n=8)	3 M (n=8)	4 M (n=3)		0 f	1 f	2 f	3 f
1.1	2,33	2,38	2,13	2,00	2,21	0	2	15	8
1.2	2,50	1,88	2,38	2,33	2,27	1	1	14	9
1.3	2,33	1,50	1,75	2,33	1,98	4	4	8	9
1.4	2,50	1,75	2,00	2,00	2,06	1	3	15	6
1.5	2,50	1,75	2,00	1,67	1,98	2	3	13	7
<u>2.1</u>	3,00	3,00	2,75	3,00	<u>2,94</u>	0	0	2	23
<u>2.2</u>	2,83	3,00	2,75	3,00	<u>2,90</u>	0	0	3	22
<u>2.3</u>	2,50	3,00	2,63	3,00	<u>2,78</u>	0	1	4	20
2.4	3,00	2,88	1,25	2,00	2,28	4	2	2	17
<u>3.1</u>	2,67	3,00	2,25	2,33	<u>2,56</u>	0	2	6	17
<u>3.2</u>	2,67	2,88	2,13	2,67	<u>2,58</u>	0	2	7	16
3.3	2,50	2,50	1,88	2,00	2,22	3	1	8	13

Beschrijving van de indicatoren met een totaal gemiddelde > 2,50 en een gemiddelde > 2,00 bij alle tranches.

6.2. **Standaard 2:** De school draagt bij aan de kwaliteit van het netwerk van begaafdheidsprofiel scholen

Indicator 1: De school is aanwezig bij bijeenkomsten van het netwerk van BP scholen VO

Indicator 2: De school is aanwezig bij bijeenkomsten van het landelijk scholennetwerk hoogbegaafdheid voor scholen VO

Indicator 3: De school is 'zichtbaar betrokken' bij discussies over inhoud en organisatie van het netwerk

6.3. **Standaard 3:** Het netwerk van BP scholen draagt bij aan de kwaliteitsverbetering en borging van het begaafdheidsprofiel in scholen

Indicator 1: De school geeft vanuit deelname aan het netwerken impulsen tot kwaliteitsverbetering van het onderwijs aan hb-leerlingen

Indicator 2: De school draagt vanuit deelname aan netwerken bij aan het handhaven of borgen van kwaliteit

Beschrijving van indicatoren met een gemiddelde score < 2 binnen thema 6 bij meerdere tranches en in totaal en indicatoren waarbij meer dan de helft van de gezamenlijke scholen (> 12) de feitelijke situatie op de school < 2 beoordeelt:

6.1. **Standaard 1:** Er is een klimaat en sfeer van verbeteren en vieren van successen

Indicator 3: Niet bereikte doelen worden met het gehele team besproken

Indicator 5: Wanneer de doelen niet gerealiseerd worden en uit de analyse duidelijk is geworden waaraan dit ligt, dan wordt een verbeterplan opgesteld

